

Hanna Hemilä

**KARIKOT JA MENESTYSTARINAT
KANSAINVÄLISISSÄ ELOKUVA-ALAN
YHTEISTUOTANTOHANKKEISSA**

AVEK-JULKAISU
Helsinki 2004

Julkaisijat:
Suomen elokuvasäätiö ja
Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus

AVEK-Julkaisut
ISBN 952-5152-00-6

© Delor Oy 2003

Kannen suunnittelu:
Tiina Paju

Kirjapaino Verbi, Helsinki 2004

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Johdanto	5
2.	Taustaa	7
2.1	Elokuva-alan rahoitus ja ansaintalogiikka	7
2.2	Vastanneiden tuottajien ja yhtiöiden taustaa	8
3.	Tulokset	9
3.1	Motiivit yhteistuotantoon osallistumiseen	9
3.1.1	Suomalainen päätuottaja	9
3.1.2	Suomalainen osatuottaja	11
3.2	Rahoitus	13
3.2.1	Suomalainen päätuottaja	14
3.2.2	Suomalainen osatuottaja	16
3.2.3	Budjettivaikutukset	17
3.3	Yhteistuottamisen hankaluudet versus hyödyt	20
3.3.1	Suomalainen päätuottaja	20
3.3.2	Suomalainen osatuottaja	22
3.4	Suomalaisten rahoittajien rooli	24
3.5	Tuottajan yleisarvio hankkeesta	25
3.5.1	Hankkeen mielekkyys	25
3.5.2	Kiinnostus jatkoyhteistyöhön	26
3.5.3	Onnistumisen edellytykset	26
3.5.4	Suomalainen päätuottaja	28
3.5.5	Suomalainen osatuottaja	29
3.5.6	Lisäkoulutustarve	31
3.6	Poimintoja palautteista rahoittajille	32
4.	Yhteenveto ja pohdinta	36
5.	Lopuksi	45

Liitteet

- Liite 1. Selvitykseen osallistuneet tuottajat
- Liite 2. Kysymykset
- Liite 3. Näetkö, että kokemuksesi yhteistuotannosta olisi ollut oleellisesti parempi, mikäli tuottajille olisi tarjottu selkeästi enemmän koulutusta suomessa?
- Liite 4. Millaista lisäapua olisit kaivannut rahoittajilta?
- Liite 5. Onnistumisen edellytykset olivat mielestäsi?
- Liite 6. Miksi yhteistuotanto olisi kannattanut, vaikka olisit saanut saman rahoituserän järjestettyä Suomesta?
- Liite 7. Onko sinulle muodostunut vakiintuneita kansainvälisiä yhteistuotantosuhteita?
- Liite 8. Milloin kansainvälinen yhteistuotanto kannattaa ja miksi?
- Liite 9. Sanasto

1. JOHDANTO

1990-luvulla korostettiin useilla tahoilla, että suomalaisiin elokuva-tuotantoihin on hankittava ulkomaista rahaa. Esitettiin esimerkiksi, että kansainvälisen yhteistuotannon ansiosta hanke saa enemmän rahaa, taiteellinen panos paranee, levitys paranee, elokuvasta tulee parempi, kansainvälinen arvostus nousee ja syntyy hienoja kansainvälisiä suhteita.

Useat tuottajat ryhtyivät hakemaan ulkomaista rahoitusta Suomesta saatavien niukkojen elokuvatukien täydennykseksi. Tuottajien kokemukset olivat moninaiset. Jossain yksittäistapauksessa ulkomaisen rahan saannin hintana oli muun muassa suhteettoman suuret sisällölliset muutosvaatimukset. Kartoittaakseen kansainvälisten yhteistuotantojen tilannetta AVEK ja Suomen elokuvasaatiö käynnistivät selvitystyön, joka perustuu tuottajien vuonna 2002 antamiin lausuntoihin kokemuksistaan.

Selvitystyön tarkoitus oli kartoittaa tuottajien näkemyksiä ja kokemuksia kansainvälisistä elokuva-alan yhteistuotannoista. Erityisesti kiinnosti koettujen etujen ja haittojen välinen hyötysuhde: millä tavalla ja panoksilla kulloinenkin ulkomailta saatu mahdollinen hyöty on saavutettu (esim. lisääntyneet miestyökuukaudet ja kustannukset versus tehostunut levitys ja elokuvan sisällön kohentuminen).

Tarkoitus oli myös kartoittaa karikkoja tai toistuvia ongelmia, joihin tuottajat olivat törmänneet, sekä millä toimenpiteillä näitä törmäysriskejä voisi minimoida, jotta kansainvälistymissatsausten hyötysuhde paranisi. Pyrkimys oli selvittää menestystekijöitä, jotka olivat ominaisia onnistuneissa yhteistuotannoissa, sekä miten näitä menestystekijöitä olisi mahdollista monistaa kehiteltäessä uusia yhteistuotantoja.

Suunniteltaessa selvitystä haastateltiin seitsemää kansainvälisiä yhteistuotantoja tehnyttä elokuvatuottajaa sekä elokuva-alan rahoituslaitoksen edustajaa (liite 1). Haastattelujen perusteella laadittiin kysymyskaavake (liite 2), joka toimitettiin tuottajille, joilla oli vuodesta 1995 ollut yksi tai useampi kansainvälinen lyhyen tai pitkän

elokuvan yhteistuotanto työn alla. Näihin vuoteen 2001 mennessä päätyneisiin tuotantoihin oli myönnetty tukea AVEKista ja/tai Suomen elokuväsäätiöstä.

17 tuottajaa (liite 1) osallistui selvitykseen. Tuottajat selvittivät vastauksissaan yhteistuotantajensa yksityiskohtia. 47 yhteistuotantoprojektin tiedot otettiin mukaan selvitykseen. Vastanneet olivat olleet näissä yhteistuotantoprojekteissa päätuottajia 28 hankkeessa ja osatuottajia 19 hankkeessa.

14 tuottajaa jätti vastaamatta 36 hankkeen kohdalla. Yli puolet näiden tuottajien tuotantoyhtiöistä oli joko mennyt konkurssiin, oli velkasaneerauksessa tai yhtiöllä ei ollut enää toimintaa. Eräs tuottaja jätti vastaamatta, koska koki, että ei ollut osallistunut kansainvälisiin yhteistuotantoihin, vaikka olikin saanut kansainvälistä rahoitusta. Kyselyn piirissä olleista, alalla edelleen toimivista tuottajista vastasi 74%. Otosta voidaan pitää edustavana.

Tuottajilta kysyttiin tuotantoyhtiöön liittyviä yleiskysymyksiä ja projektikohtaisia kysymyksiä sekä tuottajien subjektiivista näkemystä kansainvälisistä yhteistuotannoista heidän kokemustensa valossa . Koska jokainen elokuvaprojekti on oma kokonaisuutensa ja jokainen rahoituspaketti on erilainen, olivat jotkut kysymykset k.o. hankkeeseen nähden irrelevantteja. Tässä selvityksessä on kuitenkin pyritty löytämään yleisiä linjauksia ja poimimaan kiinnostavia yksityiskohtia, joista olisi jatkossa hyötyä elokuva-alaa kehitettäessä.

2. TAUSTAA

2.1 ELOKUVA–ALAN RAHOITUS JA ANSAINTALOGIIKKA

Suomalaiset elokuvat rahoitetaan pääsääntöisesti tuottajan omalla riskirahoituksella, elokuvan ennakkomyynnillä sekä tukivaroin. Ennakkomyynti tarkoittaa, että televisioyhtiö maksaa ennakkoa suunnitteluvaiheessa olevan elokuvan esitysoikeuksista. Myös elokuvateatteri- ja videolevittäjät saattavat maksaa ennakkoa.

Suomen elokuvasäätiö ja Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK tukevat elokuvien valmistamista. Pohjoismaiden elokuva- ja televisiorahasto rahoittaa pohjoismaisten elokuvien tuotantoa ja Eurimages rahoittaa eurooppalaisten pitkien elokuvien tuotantoa. EU:n alainen Media-ohjelma rahoittaa eurooppalaisten elokuvien kehittelyä ja levitystä.

Elokuva-alan rahoitus on muihin länsimaihin verrattuna Suomessa niukkaa. Monet suomalaiset tuottajat hankkivat tuotantobudjetistaan puuttuvan rahoitusosuuden kokoamalla kansainvälisen yhteistuotannon. Tällöin ulkomainen yhteistuottaja hankkii tahollaan rahoituksen suomalaisen käynnistämään hankkeeseen. Ulkomainen osatuottaja saa usein yhteistuotantoon tukea paikallisesta tukiorganisaatiostaan ja myy elokuvan ennakkoon paikalliselle televisiokanavalleen. Kaikki näin kertyneet varat käytetään elokuvan tuotantobudjetin rahoittamiseksi.

Valmisokuva saa menestyessään levitystuloja, joilla ensin katetaan levityskulut ja levittäjän mahdollisesti tuotantoon satsaamat ennakkomaksut. Tämän jälkeen maksetaan mahdolliset tuotantoa varten otetut lainat. Jäljelle jäävä osuus jaetaan hankkeeseen sijoittaneiden kesken. Jakokaava vaihtelee hankkeittain. Kansainvälisissä yhteistuotannoissa yhteistuottajat jakavat yleensä nämä lisälevitystulot joko suhteessa omaan rahoitusosuuteensa (sisältää myös kunkin osatuottajan hankkimat paikalliset tukivarat) tai maantieteellisen jaon mukaan.

2.2 VASTANNEIDEN TUOTTAJIEN JA YHTIÖIDEN TAUSTAA

Vastanneiden tuottajien tuotantoyhtiöistä (17 yhtiötä) kolme on perustettu 1960- ja 1970-luvulla, kuusi yhtiötä 1980-luvulla ja kahdeksan (lähes puolet yhtiöistä) vasta 1990-luvulla.

Vakinaisen henkilökunnan määrä vaihteli yhdestä viiteentoista: yhdeksän yhtiöistä oli 1-2 hengen yhtiöitä, viidessä oli 3-5 vakituista työntekijää, kolmessa oli 6-15 työntekijää.

Tuotantoyhtiöt olivat olleet selvitysajanjakson aikana (1995-2001) mukana yhteensä 83 kansainvälisessä yhteistuotannossa, joista osa oli rahoitettu ilman Suomen elokuvasäätiön tai AVEKin tukea. Näistä suomalainen tuottaja oli ollut päätuottajana 46 hankkeessa. Neljällä yhtiöllä oli ollut ainoastaan yksi yhteistuotantohanke, viidellä oli ollut 2-3 hanketta, viidellä 4-9 hanketta ja kolmella yhtiöllä 10-15 yhteistuotantohanketta kyseisellä ajanjaksolla.

Kolme yhtiötä oli ollut päätuottajana 6-9:ssä yhteistuotantohankkeessa, seitsemän yhtiötä 2-5 hankkeessa, neljä oli ollut kerran päätuottajana, kolme ei ollut ollut lainkaan päätuottajan asemassa.

Puolet tuottajista (8) oli ollut osatuottajana 2-6 hankkeessa, viisi oli ollut osatuottajana yhdessä hankkeessa, neljä ei ollut ollut osatuottajana ulkomaisessa yhteistuotannossa.

Neljällä tuottajalla ei ollut vakiintuneita yhteistuotantosuhteita. Kolmetoista ilmoitti olleensa vakiintuneiden yhteistuotantopartnereiden kanssa 1-12 yhteistuotantohankkeessa ajanjakson aikana (LIITE 7).

Noin kolmasosa oli osallistunut tuottajakoulutukseen EAVEssa, noin kolmasosa Media Business Schoolissa. EURODOCin tuottajakoulutukseen ei ollut vielä osallistunut kukaan. Yksi oli osallistunut Cartoonin järjestämään koulutukseen. Muuta kansainvälistä tuotannollista tai käsikirjoituskoulutusta oli lähes puolella, m.m. ACE, EDN, Sources, Stone, North by North West. Neljä tuottajaa ei ollut osallistunut kansainväliseen elokuvatuottajakoulutukseen.

Kaksi kolmasosaa oli osallistunut kotimaassa elokuvatuottajille järjestettävään koulutukseen. Kymmenen tuottajaa osallistuu vähintään kerran vuodessa ulkomaisiin marketteihin, heistä viisi vähintään kaksi kertaa vuodessa. Kaksi tuottajaa ei ollut osallistunut lainkaan ulkomaisiin ohjelmamarketteihin (ohjelmien myyntitapahtuma).

Yhtiön iällä, henkilökunnan koolla ja yhteistuotantojen lukumäärällä ei näyttänyt olevan merkitystä tuottajien kotimaisen tai ulkomaisen koulutuksen osallistumisasteeseen, messuosallistumisiin tai tuottajan kokemaan koulutustarpeeseen.

3. TULOKSET

3.1 Motiivit yhteistuotantoprojektiin osallistumiseen

3.1.1 SUOMALAINEN PÄÄTUOTTAJA

(n = 28 hanketta)

Suomalaisen päätuottajan yleisimpänä motiivina kansainvälisen yhteistuotantoprojektin käynnistämiseen oli lähes poikkeuksetta rahoitusvajeen kattaminen (yli 90% hankkeista, eli 26 kpl). (Kts taulukko 1.)

Lähes 30%:ssa hankkeista (8 kpl) kuvauspaikat sijaitsivat ulkomailla, mikä oli seuraavaksi yleisin motiivi yhteistuotantoon.

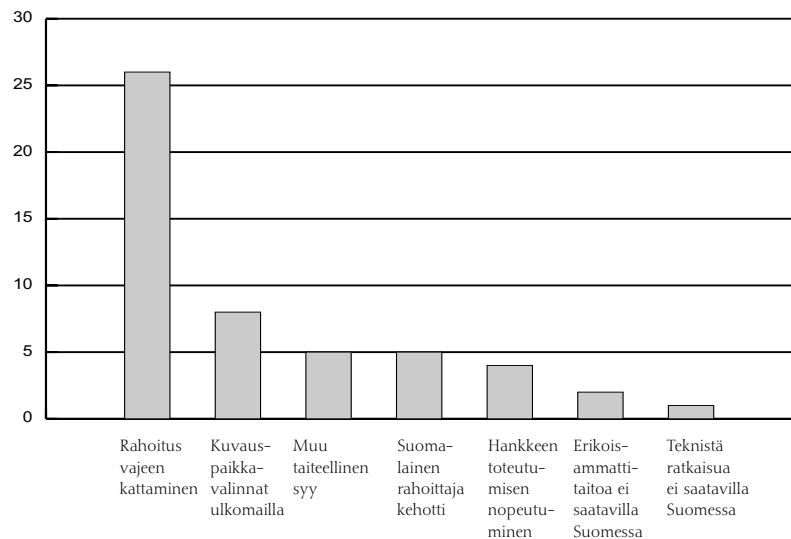
Suomalaisen rahoittajan kehoitus mainittiin yhdeksi syyksi kansainvälistymiseen alle viidesosassa hankkeista (5 kpl), samoin muu taiteellinen syy.

Neljässä tapauksessa tuottaja uskoi hankkeen toteutuvan kansainvälisen yhteistuotannon ansiosta nopeammin.

TAULUKKO 1 PÄÄTUOTTAJAN MOTIIVIT

(28 hanketta)

Päätuottajahankkeiden lukumäärä

Tuottajien luettelemia muita syitä osallistua kansainväliseen yhteistuotantoon olivat:

- ulkomaisen levityksen paraneminen
- tutkimus- tai tuotekehitysprojekti
- suomalaisten rahoittajien mukaan saaminen ulkomaista vetoapua hyödyntäen
- julkisuuden hankkiminen
- kansainvälisten rahoituslaitosten (Media, Eurimages, NTFE, ym) säännöt tai vaatimukset
- vaikeus herättää kiinnostusta aiheeseen kotimaassa
- kansainvälinen yhteistuotanto sarjarakenteella
- aikataulu
- kohteen ehdot
- luonnon olosuhteet
- myyntiosajaan sitouttaminen hankkeeseen jo kehittäely- ja tuotantovaiheessa
- projektin imago: elokuva oli suunnattu kansainvälisille markkinoille ja yksi keskeinen konsepti rahoituksen alkuhakemisen jälkeen oli hankkia kansainväliset partnerit, jotka viestivät kaupallisesti kiinnostavasta tuotteesta.

Yli puolessa hankkeista (16 kpl) suomalainen päätuottaja valitsi 1-3 ulkomaista osatuottajaa aiemman kokemuksensa perusteella. Kuudessa näistä hankkeista päätuottaja valitsi myös yhden tai useamman osatuottajan uutena kontaktina.

Kaiken kaikkiaan puolessa hankkeista (14 kpl) suomalainen päätuottaja valitsi yhden tai useamman ulkomaisen osatuottajan tuntematta tätä aiemmin. Viidesosassa hankkeista (6 kpl) 2-5 osatuottajaa oli uusia kontakteja.

Kriteerit uusien osatuottajapartnereiden valintaan olivat lukuisat.

Yhdeksässä hankkeessa lueteltiin sisältöön liittyviä motiiveja:

- yhteinen kiinnostuksen kohde
- yhtenevät sisältö- ja tuotantotavoitteet, sisältöperusteet
- elokuvan luonteva hyöty ja mitä/ketä se tarvitsee
- ymmärrys projektiin

Kahdeksassa hankkeessa lueteltiin valintaan vaikuttaneina tekijöinä:

- osatuottajista saadut referenssit
- taustatiedot
- suositukset
- tunnettujen lakimiesten antamat kommentit
- rahoittajan suositus

Muita syitä valintaan olivat:

- käytännön järjestelyt
- ammattitaito
- EAVE-koulutuksen kautta syntyneet suhteet
- kielitaito
- luotettavuus
- henkilökemia
- rahan sijoittaminen projektiin
- intuitio
- asenne
- paikallistuntemus
- kansainvälinen levityskokemus

3.1.2 SUOMALAINEN OSATUOTTAJA

(n = 19 hanketta)

Neljäsosassa hankkeista (5 kpl) suomalaisella osatuottajalla oli aiempi yhteistyökokemus samojen ulkomaisten partnereiden kanssa.

Hankkeissa, joissa suomalainen osatuottaja oli ensimmäistä kertaa yhteistuotannossa ulkomaisen päätuottajansa kanssa aloite yhteistyöhön syntyi:

- EAVEn tuttavuuksien kautta (4 kpl)
- vanhan tuttavuuden ansiosta (3 kpl)
- kolmansien osapuolien aloitteesta (TV-kanavan tai rahoittajien ”hyvästä ideasta” tai joku muu kolmas osapuoli oli kehottanut ottamaan suomalaisen osapuoleen yhteyttä)
- tutun ohjaajan tai käsikirjoittajan kautta
- Rahoitusforumista

Kysymykseen ”Jos olit ensimmäistä kertaa kyseisten partnereiden kanssa yhteistuotannossa, miksi juuri sinut valittiin?” suomalainen osatuottaja luetteli seuraavia ominaisuuksia tai syitä:

- maine
- tekijälähtöisyys
- kielitaito
- yhteistuotantokokemus
- aiemmat kokemukset
- aiheeseen innostuneisuus
- osaaminen
- intuitio
- vanha tuttavuus
- henkilökemia
- suositukset

Tarjottu aihe tai toteutustapa oli lähes 70%:ssa hankkeista (13 kpl) niin kiinnostava, että suomalainen tuottaja päätti suostua osatuottajaksi. (kts taulukko 2)

Joka toisessa projektissa (10 kpl) kiinnostavat työntekijät oli yksi syy osatuottajan osallistumiseen hankkeeseen.

Kansainvälistymistavoite oli niin ikään joka toisessa projektissa (9 kpl) takana suomalaisen osatuottajan osallistumiseen hankkeeseen.

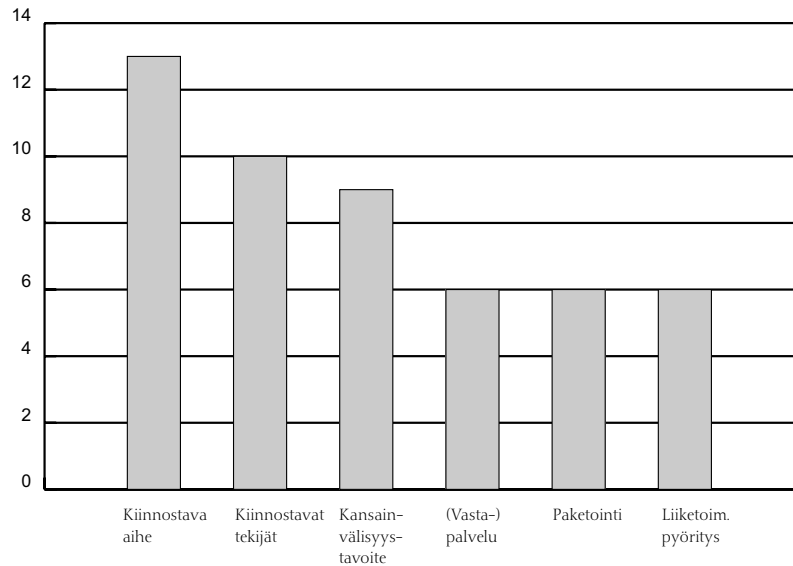
Kolmasosassa hankkeista (6 kpl) yhtenä motiivina oli palvelus tai vastapalvelus jollekin, kahden hankkeen paketoiminen ja/tai liiketoiminnan pyörittäminen.

Muina syinä yhteistuotantoon osallistumiseen lueteltiin kontaktin saaminen Irlannin TV-markkinoille, "vastapalvelutilanteen rakentaminen" sekä tietotaidon lisääminen.

TAULUKKO 2 OSATUOTTAJAN MOTIIVIT

(19 hanketta)

Osatuottajahankkeiden
lukumäärä

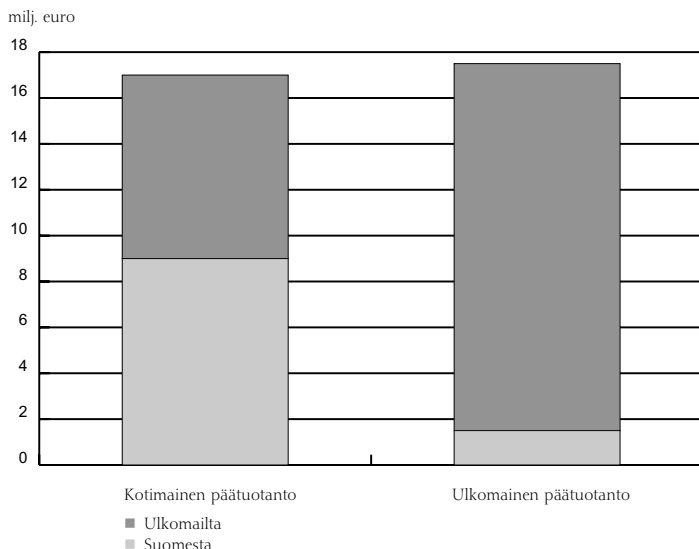

3.2 Rahoitus

Elokuvien tuotantobudjetit vaihtelivat 27.000 euron ja 7,2 miljoonan euron välillä, mikä osaltaan kertoo hankkeiden heterogenuudesta. Kaikkien tuotantobudjettien keskiarvo oli 730.000 euroa. Suomalaisen ollessa päätuottaja budjettien keskiarvo oli lähes 600.000 euroa, suomalaisen ollessa osatuottaja elokuvan tuotantobudjetin keskiarvo oli yli 900.000 euroa. Tämä kertoo siitä, että suomalaisilla on ollut mahdollisuus päästä osatuottajina osalliseksi suomalaisia elokuvatuotantotoja suurempiin kansainvälisiin hankkeisiin juuri yhteistuotantojen ansiosta. Suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli selvityksen hankkeissa 20%:n ja 92%:n välillä.

Yhdeksätoista tapauksessa kaikista hankkeista (40%) yhteistuottajat olivat sopineet mahdollisten tulevien levitystulojen jakautumisesta suhteessa kunkin yhteistuottajan hankkimiin elokuvan tuotantobudjetin rahoitusosuuksiin. 23 hankkeessa eli lähes puolessa hankkeista tuotonjaosta oli sovittu maantieteellisen tai muun periaatteen mukaan, viiden projektin kohdalla tuottaja jätti vastaamatta.

TAULUKKO 3 KANSAINVÄLISET YHTEISTUOTANNOT

3.2.1 SUOMALAINEN PÄÄTUOTTAJA

(n = 28 hanketta)

Yhteistuotantohankkeet, joissa suomalainen osapuoli oli päätuottaja, vaihtelivat kooltaan 27.000 eurosta 2,7 miljoonaan euroon. Suomalaisen rahoituksen osuus näissä hankkeissa vaihteli 20%:n ja 92%:n välillä. Suomalaisten päätuotantojen tuotantobudjettien yhteissumma oli 16,7 milj. euroa, josta 9 milj. euroa tuli Suomesta ja 7,7 milj. euroa ulkomaisilta osatuottajilta. Näin ollen suomalaisten päätuotantojen rahoituksesta yli puolet järjestyi kotimaasta. (Kts taulukko 3)

Kvartaaleihin jaettuna neljäsosa hankkeista (7 kpl) oli alle 160.000 euron budjetin elokuvatuotantoja (kvartaali 1). Näissä suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli 33%:n ja 90%:n välillä. Alimman kvartaalin budjetin keskiarvo oli 93.000 euroa. Yhteistuotantomaita olivat mm. Ruotsi, Norja, Tanska, Saksa, Venäjä ja Espanja. (Kts taulukko 4)

Seuraavan kvartaalin (7 hanketta) budjetin keskiarvo oli 220.000 euroa, budjetit vaihtelivat haarukassa 170.000–280.000 euroa (kvartaali 2). Suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli välillä 20–90%.

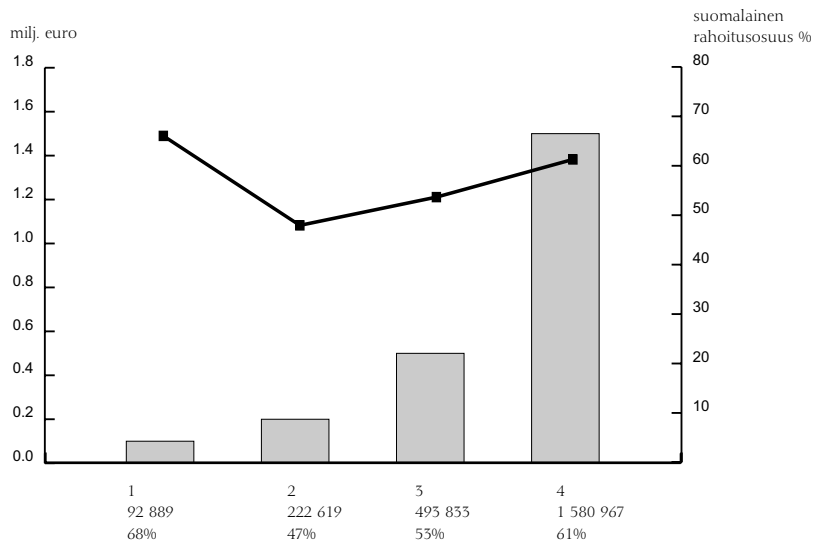
Kolmannen kvartaalin (7 hanketta) budjetin keskiarvo oli lähes 500.000 euroa (kvartaali 3). Budjettien vaihteluväli oli 300.000–750.000 euroa. Suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli välillä 40–74%.

Ylimmässä kvartaalissa (7 hanketta) projektien budjetit vaihtelivat

välillä 900.000–2.700.000 euroa, keskiarvo oli lähes 1.600.000 euroa (kvartaali 4). Suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli 25%:n ja 92%:n välillä. Muiden yhteistuottajamaiden lukumäärä vaihteli yleisimmin yhden ja neljän välillä. Yhteistuotantomaita olivat mm. Ranska, Saksa, Tanska, Luxembourg ja Kanada.

Keskimäärin kolme neljäsosaa ulkomaisesta panoksesta tuli suomalaisen päätuotantoon rahana, loppuosa oli tuotantopalvelua tai markkinointia ja levitystä.

TAULUKKO 4: BUDJETIT KVARTAALEITTAIN SUHTEESSA SUOMALAISEEN RAHOITUKSEEN

Vajaassa puolessa hankkeista (11 kpl) levitystulot jaettiin yhteistuottajien hankkimien rahoitusosuuksien suhteessa. Pienemmän budjetin hankkeissa (kvartaalit 1 ja 2) tuottajat ilmoittivat, että tuotonjako ei perustu rahoitusosuuksiin. Pienissä tuotannoissa esim. maantieteellinen oikeuksien jako on helpompi hallinnoida kuin eri tahoille tilitettävät pikkusummat. Kolmea poikkeusta lukuunottamatta suuremman luokan budjeteissa tuotonjako perustui rahoitusosuuksiin.

Tapauksissa, joissa tuotonjako jaettiin muutoin kuin suhteessa rahoitusosuuksiin, syinä olivat:

- ulkomaisten osatuottajien ottaman riskin kompensoiminen suuremmalla levitystuotto-prosenttiosuudella
- suomalaisen suorittama rahoituksen hankinta ulkomaisten osatuottajien puolesta
- osatuottajien aseman muodollisuus
- territoriojakojen tuoma helppous tilittämisen kannalta
- tiettyjen levytysoikeuksien luovutus korvauksena ylimääräisestä työpanoksesta
- kansainvälisen rahoituksen lähde oli ennakko-osto
- osatuottajien kompensatio ja osallistuminen eivät olleet vertailukelpoisia
- vaikeat olosuhteet
- riskituotanto
- osapuolet halusivat jakaa tuotot tasan, vaikka rahoitusosuudet eivät sitä aivan vastanneetkaan

Noin kymmenesosassa hankkeista (3 kpl) suomalainen päätuottaja ilmoitti, ettei hanketta olisi kannattanut rahoittaa ulkomaisin varoin, mikäli sama rahoitusosuus olisi saatu hankittua Suomesta. Näiden hankkeiden budjetit sijaitsivat kvartaaleissa 3 ja 4. Nämä samat hankkeet olivat ne kolme poikkeusta kalliimpien budjettien joukossa, joissa levitystulot jaettiin muulla tavalla kuin rahoitusosuuksien suhteessa. Kahdessa hankkeessa suomalaiset päätuottajat olivat hankkineet myös ulkomaisten osatuottajien rahoitusta, jolloin suomalainen tuottaja sai taloudellista panostaan suuremman osuuden levitystuloista. Yhdessä hankkeessa ulkomaisten osatuottajien riskiä kompensoitiin antamalla ulkomaalaiselle yhteistuottajalle tämän tuotantoon satsaamaa panosta suurempi osuus levitystuloista. Yksi näistä kolmesta tuottajasta näki kuitenkin imagohyötyä kansainvälisessä yhteistuotantoprojektissa menetetyistä rahasta ja ajasta huolimatta.

3.2.2 SUOMALAINEN OSATUOTTAJA

(n = 19 hanketta)

Suomalainen oli osatuottajana ulkomaisissa elokuvahankkeissa, joiden budjetit vaihtelivat välillä 118.000 euroa ja 7,2 miljoonaa euroa. Suomalaisen rahoituksen osuus näissä yhteistuotannoissa vaihteli 2-20%:n välillä. Ulkomaisten päätuottajien budjettien yhteisumma

oli 17,5 milj. euroa, josta 1,4 milj. euroa (8%) tuli Suomesta ja 16,2 milj. euroa ulkomailta. (Kts taulukko 3)

Alle 170.000 euron hankkeita oli neljäsosa (5 kpl) , näissä suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli 5%:n ja 20%:n välillä. Yli 840.000 euron hankkeita oli ylin neljäsosa (5 kpl), näissä suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli 2%:n ja 20%:n välillä.

Puolessa tapauksista (10 kpl) suomalaisesta panoksesta yli 70% oli rahaa. Muu satsaus oli pääasiassa tuotantopalveluja.

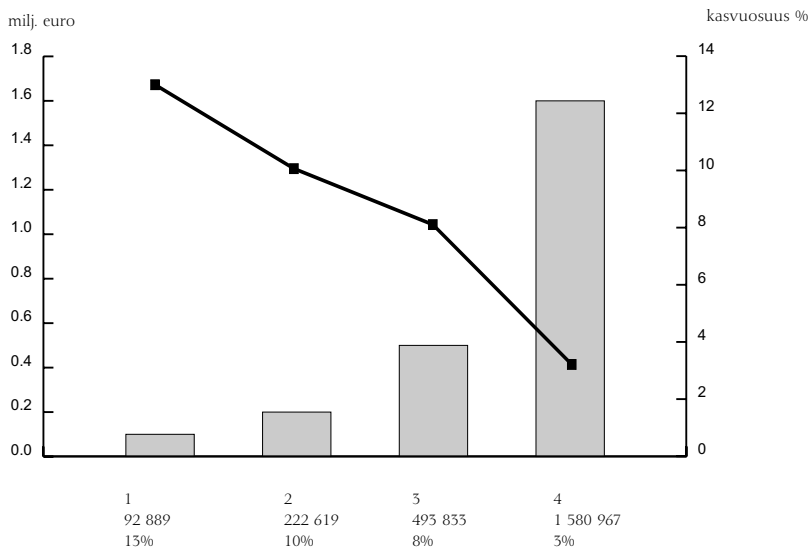
Tuontojako-osuudet eivät olleet suhteessa suomalaisen rahoituspanokseen puolessa hankkeista (9 hanketta). Tämä ei korreloinut tuotantobudjetin koon kanssa, vaan vaihteli budjettikoosta riippumatta. Yleisin syy muuhun kuin rahoitusosuuksien mukaan tapahtuvaan tuontojakoon oli maantieteellinen jakaminen (4 tapausta). Muita syitä olivat oikeuksien jakaminen, suomalaisen osapuolen osallistuminen hankkeeseen vasta tuotantovaiheessa, monimutkainen rahoitusjärjestely pankkirahoituksineen, muodollinen kertapalkkio ja useamman hankkeen paketointi.

3.2.3 BUDJETTIVAIKUTUKSET

Vastauksissaan päätuottajat arvioivat, miten paljon tuotantobudjetin heidän käsityksensä mukaan kasvoi kansainvälisen yhteistuotantorakenteen takia verrattuna siihen, paljonko tuotanto olisi maksanut pelkästään kotimaisin varoin tuotettuna. Päätuottajat arvioivat budjettiansa nousseen keskimäärin 8%, vaihteluväli oli 1-32%. Yhdessä tapauksessa kasvuksi arvioitiin jopa 166.000 euroa, mikä kuitenkin edusti alle kymmentä prosenttia koko tuotantobudjetista. Vajaassa puolessa hankkeista (11 kpl) budjetin arvioitiin kasvaneen 10% tai enemmän kansainvälisen yhteistuottamisen takia. Mitä suuremmasta tuotantobudjetista oli kysymys, sitä pienempi oli yhteistuotannosta aiheutunut prosentuaalinen budjetin kasvu. (Kts taulukko 5)

Suomalaisten päätuottajien arvioimien budjettikasvujen summa oli 875.000 euroa, mikä on yli viisi prosenttia suomalaisten päätuottajien budjettien yhteissummasta.

TAULUKKO 5 YHTEISTUOTANNOSTA JOHTUVA BUDJETINKASVU

Suurin kustannusten nousu aiheutui matkuksesta. Päätuottajat arvioivat matkakustannusten nousun vastanneen lähes viidesosaa budjetinnoususta. 23 hankkeessa (85%) matkustuskulujen arvioitiin edustaneen budjetin kasvusta vähintään kymmentä prosenttia, näistä kahdessa oli matkustuskulujen kasvun osuus arvioitu 40–50%:ksi. Alhaisimmat prosenttiosuudet olivat pääsääntöisesti paljon yhteistuotantoja tekevillä tuottajilla, mikä selittyy vakiintuneilla suhteilla ja siitä johtuvalla vähäisellä tapaamistarpeella. (Kts taulukko 6)

Kasvaneet puhelin- ja fax-kulut vastasivat budjettien kasvusta keskimäärin lähes viidesosaa. Päätuottajat arvioivat neljässä viidestä hankkeesta (23 kpl) kohonneiden puhelin- ja fax-kulujen vastanneen budjetin kasvusta 10%–60%. Korkeimmat prosenttiosuudet puhelin-kuluissa olivat yleisesti paljon yhteistuotantoja tekevillä tuottajilla.

Käännöskulujen arvioitiin vieneen keskimäärin 17% budjetin kasvusta. Kolmessa neljästä hankkeesta (20 kpl) käännöskulut veivät 10%–75% budjetin kasvusta. Näistä kolmessa tapauksessa päätuottaja arvioi käännöskulujen edustaneen 50–75% koko budjetin kasvusta. Lopuissa hankkeista vaikutus budjetin kasvuun oli alle 10%.

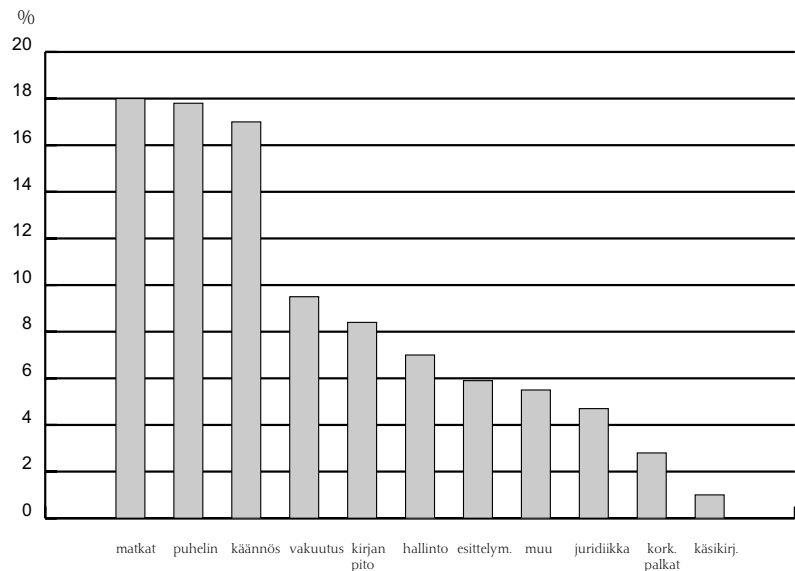
Päätuottajat arvioivat vakuutuskustannusten (sisältää mahdolliset completion bond-kulut) nousun edustaneen kymmenesosaa budjetin kasvusta. Kolmessa hankkeessa kustannusten nousuosuudesta 60% arvioitiin kuluneen ylimääräisiin vakuutuskustannuksiin. Tämä

selittynee tuotantobudjetin koon edellyttämän completion bondin osuudesta mainituissa kolmessa hankkeessa. Muissa yhteistuotantohankkeissa tuottaja arvioi vakuutuskustannusten jääneen alle 15%:iin. Joka toisessa hankkeessa (14 kpl) vakuutuskulut vastasivat vähintään 5% budjetin kasvusta.

Budjetin noususta vajaan kymmenesosan arvioitiin menneen kirjanpidon ja tilintarkastuksen lisäkustannuksiin. Alle puolessa (12 kpl) hankkeista kirjanpidon ja tilintarkastusten lisätyön arvioitiin aiheuttaneen 10–30% budjetin kasvusta, muissa hankkeissa luku oli alle 10%.

Hallintokulujen kasvun arvioitiin edustavan 7% kustannusten kasvusta. Taiteellisen ja visuaalisen esittelypaketin laatiminen ulkomaalaista rahoitusta varten vastasi 6 % budjetin kasvusta. Juristien palkkiot edustivat budjetin kasvusta keskimäärin vain 5%. Korkeimmat osuudet juridiikkaan menivät ymmärrettävästi hankkeisiin, joissa oli monimutkainen rahoitusrakenne. Suomalaista tasoa korkeammat näyttelijä-, työryhmä- tai postproduction-palkkiot vastasivat 3%:a budjetinnoususta. Suomalaista tasoa korkeamman käsikirjoituspalkkion arveltiin vastanneen vain prosentin osuutta budjetin noususta. Muiden syiden arvioitiin vastanneen budjetinkasvusta 6%.

TAULUKKO 6 TUOTANTOBUDJETIN KUSTANNUSTEN KASVU YHTEISTUOTANNON TAKIA: PÄÄTUOTTAJIEN ARVIO ERI TEKIJÖIDEN OSUUKSISTA

3.3 Yhteistuottamisen hankaluudet versus hyödyt

3.3.1 SUOMALAINEN PÄÄTUOTTAJA

(n = 28 hanketta)

Suomalainen päätuottaja arvioi ulkomaisesta osatuottajasta olleen hyötyä levityksen kannalta kahdessa kolmasosassa hankkeista (19 kpl). Näistä 12 hankkeessa päätuottaja arvioi ulkomaisen yhteistuottajan tuoneen oleellista lisälevitystä tai arvostelu- ja festivaalimenes- tystä hankkeelle. Yhdessä hankkeessa tuottaja ilmoitti menettäneensä merkittävästi levitystuloja ulkomaisen osatuottajan takia.

Päätuottajat selvittivät yhteistuotannon tuomia konkreettisia lisälevitystuloja yli puolessa hankkeista (15 kpl). Tuottajat jättivät vastaamatta lisätulokysymykseen kaikissa yli puolen miljoonan euron hankkeissa (kallein kolmasosa) sekä neljässä alle puolen miljoonan euron hankkeessa.

11 hankkeessa kansainvälinen yhteistuotanto toi suomalaiselle päätuottajalle 13.500,- - 117.000,- euroa lisälevitystuloja. Lisälevitys- tulot edustivat tuotantobudjeteista 6-40%:n osuutta. Yhdessä näistä hankkeista päätuottaja sanoi kattaneensa oman panoksensa yhteis- tuottajan aikaansaamien lisälevitystulojen ansiosta. Kolmessa muussa tapauksessa päätuottaja ilmoitti saaneensa mainetta ja kunniaa, mutta ei euroja. Nettilevityksen takia yhdessä hankkeessa ei tullut lisätuloja, mutta teos levisi laajalti. Yhteensä levitystuottonsa ilmoittaneiden päätuottajien lisäansiot olivat 556.000,- euroa.

Selvityksessä suhteutettiin lisälevitystulot yhteistuotannon aiheuttamaan tuotantobudjetin kasvuun. Neljässä hankkeessahan tuottaja ei ollut saanut lisälevitystuloja, joten budjetinkasvu oli puhdas menoerä. Kahdessa hankkeessa lisälevitystulot kattoivat kansainvälisestä yhteistuottamisesta aiheutuneen budjetinkasvun. Muissa hankkeissa lisälevitystulot olivat parhaimmillaan 26 kertaa suuremmat kuin yhteistuotannosta aiheutunut budjetin kasvu. Korkeimmillaan tuottaja arvioi ansainneensa yli 100.000,- euroa enemmän lisälevitystuloja kuin mitä budjetinkasvuun oli kulunut. Kaikkien levitystulonsa ilmoittaneiden (15 tuottajaa) lisälevitystulojen yhteissumma oli yli 260.000,- euroa suurempi kuin arvioitu budjetinkasvu.

Joka toisessa hankkeessa päätuottaja arvioi valta-asemansa olleen parempi kuin mihin suhteellinen rahoituspanos olisi oikeuttanut. Tuottaja valitsi arvoasteikolla 5-1 (5 = sain tahtoni läpi hienosti, 1 = olen pettynyt vaikutusmahdollisuuksiini) korkeimman arvosanan 13 hankkeessa. Yhdessäkään hankkeessa tuottaja ei ilmoittanut olleensa pettynyt vaikutusmahdollisuuksiinsa.

Vajaassa puolessa hankkeista (12 kpl) päätuottaja arvioi teoksen sisällön parantuneen yhteistuotannon ansiosta, näistä 8 hankkeessa sisältö parani merkittävästi. Yhdessä hankkeessa ei päätuottajan mukaan sisältö kärsinyt yhteistuotannon takia.

Vajaassa kolmasosassa hankkeista (8 kpl) teoksen tekninen laatu parani merkittävästi yhteistuotannon ansiosta. Erikseen mainittiin, että ulkomaisen rahoituksen ansiosta oli varaa tehdä parempia teknisiä ratkaisuja. Yksikään teos ei päätuottajan mielestä kärsinyt teknisesti yhteistuotannon takia.

Eri kansalaisuuksien eritasoiset palkat tai kohtelu aiheuttivat hankalia tai todella vakavia ongelmia neljässä hankkeessa.

Neljässä hankkeessa ulkomaisen rahan tai palvelujen saannin ajoituksen kanssa oli ongelmia, muissa hankkeissa ei ajoituksessa ollut hankaluuksia. Eurimagesin hitaus ja byrokratia ilmoitettiin syyksi ongelmiin joissain hankkeissa.

Yli viidesosassa hankkeista (6 kpl) päätuottaja arvioi yhteistuotannon lisänneen tuottajan työtä yli puolella vuodella. Joka kolmannessa tuotannossa suomalainen päätuottaja (9 kpl) arvioi työmäärän lisääntyneen joitain kuukausia.

Suomalainen päätuottaja koki hankkeen viivästyneen vuoden tai enemmän kansainvälisen rahoituksen hankinnan takia lähes 60%:ssa tapauksista (16 kpl), yhdessä näistä jopa yli 2 vuodella. Yhdessä tapauksessa projekti nopeutui selvästi kansainvälisen rahoituksen järjestymisen ansiosta.

Kysymykseen "Oliko yhteistuotannon budjetointiin liittyviä, esim. kulttuurieroista tai eri hintatasoista johtuvia budjetointiongelmia?" päätuottaja vastasi 11 hankkeessa (40%) olleen budjetointiongelmia. Näistä 9 hankkeessa budjetointiongelmät olivat hankalia (arvosana 4) tai todella vakavia (asteikolla 5=todella vakavia, 1= ei merkitystä). Yhdessä hankkeessa Eurimages mainittiin erikseen ongelman aiheuttajana.

Yhteistuotannon ongelmista yksikään ei nouse keskiarvoissa merkittäväksi, vaikka projektikohtaisesti jokin ongelma saikin arvosanan 5. Päätuottajat arvottivat ongelmia seuraavasti (kts taulukko 7, arvoasteikko: 1= ei merkitystä, 5 = merkittävä syy):

Henkilökemiat:

Keskiarvo 1,8. 25%:ssa hankkeista (7 kpl) merkitystä (2-5)

Yhteensä 3:ssa arvosana 4.

Kulttuurierot:

Keskiarvo 1,6. 29%:ssa hankkeista (8 kpl) merkitystä (2-4).

Kielivaikeudet:

Keskiarvo 1,3. 14%:ssa hankkeista (4 kpl) merkitystä (2-4).

Tuotannolliset näkemyserot:

Keskiarvo 1,3. 29%:ssa hankkeista (8 kpl) vähäistä merkitystä (2).

Taiteelliset näkemyserot:

Keskiarvo 1,1.

7%:ssa hankkeista (2 kpl) jonkinlaista merkitystä (2-3).

Muina syinä yhteistuotannon aiheuttamiin ongelmiin tuottajat luettelivat pitkät neuvottelut ja hajanaisen rahoituspohjan, etäisyydet ja suomalaisen budjettikoon poikkeavuuden eurooppalaisista budje-teista. Yksi tuottaja kirjasi ongelmaksi ”kansallisen ja kansainvälisen tuen sijainnin saman oven takana, eli kansainvälinen tuotanto ei kiin-nosta, ainoastaan Suomi-keskeiset elokuvat suomalaisten tekeminä kiinnostavat”. Yhdessä hankkeessa Tanskan vahva elokuvatyönteki-jöiden ammattiliitto aiheutti suomalaiselle ongelmia, koska liitto tekee sopimukset elokuvatyöntekijöiden puolesta.

3.3.2 SUOMALAINEN OSATUOTTAJA

(n = 19 hanketta)

Seitsemässä hankkeessa (37%) tuottaja koki teoksen teknisen laadun hyötyneen yhteistuotannosta. Yhdessä hankkeessa tuottaja näki tek-nisen laadun kärsineen merkittävästi.

Seitsemässä hankkeessa teos myös parani sisällöllisesti yhteistuo-tannon ansiosta, kahdessa hankkeessa suomalainen osatuottaja arvioi teoksen kärsineen yhteistuotannon takia. Erittäin positiivisena piirtee-nä mainittiin yhdessä hankkeessa kansainvälisten tähtien saaminen elokuvaan yhteistuottamisen ansiosta. Negatiivisena vaikutuksena ilmoitettiin riidat kuvauspaikoilla.

Kolmessa hankkeessa (16%) suomalainen osatuottaja koki voi-neensa vaikuttaa hankkeisiin merkittävästi enemmän kuin suhteelli-nen rahoituspanos olisi antanut aihetta. Kolmessa hankkeessa tuottaja oli pettynyt vaikutusmahdollisuuksiinsa.

Kuudessa hankkeessa (31%) kansainvälinen yhteistuottaminen aiheutti kulttuurieroista tai hintatasoista johtuvia budjetointiongelmia. Kolmessa hankkeessa ongelmat olivat vakavia tai todella vakavia. Yhteistuottaja sijaitsi Virossa, Tanskassa, Ruotsissa, Ranskassa ja/tai Norjassa.

Viidessä hankkeessa (26%) suomalainen osatuottaja arvioi ulko-maisen päätuottajan ongelmien johtaneen hankaluuksiin osatuotta-

jan ja suomalaisten osapuolien kanssa. Näistä kahdessa hankkeessa ongelmat olivat erittäin vakavia. Ammattiyhdistys mainittiin yhdessä tapauksessa osapuolena, jonka kanssa suomalainen osatuottaja joutui vastakkain ulkomaisen päätuottajan takia.

Neljässä hankkeessa (21%) eri kansalaisuuksien eritasoiset palkat tai kohtelu aiheuttivat eritasoisia ongelmia. Näistä yhdessä suomalainen ylityökorvausjärjestelmä sekä työnantajakulujen korkeus aiheutti todella vakavia ongelmia. Vakavimmissa ongelmahankkeissa yhteistuottajat olivat Englannista, Saksasta, Ranskasta ja/tai Virossa.

Neljässä hankkeessa osatuottaja arvioi projektin nopeutuneen selvästi yhteistuotannon ansiosta. Kolmessa hankkeessa osatuottaja arvioi projektin hidastuneen vuoden verran yhteistuottamisen takia.

Neljässä hankkeessa osatuottaja arvioi yhteistuotannon lisänneen tuottajan työtä joitain kuukausia tai enemmän.

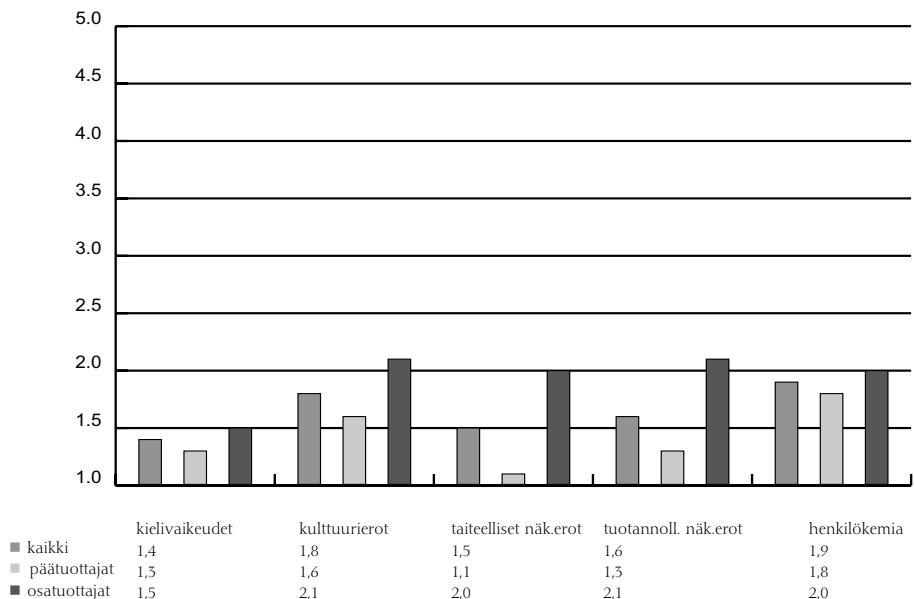
Kolmessa hankkeessa (16%) osatuottaja ilmoitti, että muiden suomalaisten palvelusuussopimuksissa oli ilmennyt muutoksia tai ongelmia.

Kahdessa hankkeessa suomalainen osatuottaja oletti elokuvan saaneen merkittävästi lisälevitystä yhteistuotannon ansiosta.

Suomalaiset osatuottajat eivät kokeneet omissa maksuaikatauluksissaan ongelmia.

TAULUKKO 7 ONGELMA-ALUEET (KESKIARVOT)

1=ei merkittävä, 5= merkittävä

Yhteistuotannon ongelmat johtuivat osatuottajien mukaan seuraavista seikoista (kts taulukko 7, arvoasteikko: 1= ei merkitystä, 5 = merkittävä syy):

Kulttuurierot:

Keskiarvo 2,1. 47%:ssa hankkeista (9 kpl) merkitystä (2-5).

Tuotannolliset näkemyserot:

Keskiarvo 2,1. 42%:ssa hankkeista (8 kpl) merkitystä (2-5).

Taiteelliset näkemyserot:

Keskiarvo 2,0. 37% hankkeista (7 kpl) merkitystä (2-5).

Henkilökemiat:

Keskiarvo 2,0. 32%:ssa hankkeista (6 kpl) merkitystä (2-5).

Kielivaikeudet:

Keskiarvo 1,5. 32%:ssa hankkeista (6 kpl) merkitystä (2-5).

Muina syinä yhteistuotannon ongelmiin osatuottajat luettelivat suomalaisten alihankkijoiden "nurkkakuntaisuuden"; ranskankielen aiheuttaman lisätyöstön; ranskalaisten budjettien moninkertaisuuden suomalaisiin nähden; roolien menemisen sekaisin ulkomaisen päätuottajan ollessa samalla ohjaaja; tukijärjestelmien epäharmonian, ristikkäiset säännökset, maksuaikataulujen "epäsynkan", Eurimagesin aiheuttaman valtavan byrokratian ja rahojen viipymisen. Itäeurooppalaisen päätuottajan ja suomalaisen tuottajan eritasoinen tietotaito mainittiin pääongelmaksi yhdessä hankkeessa.

3.4 Suomalaisten rahoittajien rooli

Tuottajat arvioivat suomalaisten rahoittajiensa roolia hankkeessa (asteikolla 1-5, 5= sain loistavasti tukea, 3= ei merkitystä, 1= surkeasti, matto vedettiin alta). On huomioitava, että yksikään rahoittaja ei ollut rahoittajana jokaisessa projektissa, joten keskiarvot on laskettu suhteessa vastanneisiin:

Suomen elokuvasaatiö sai keskiarvon 3,1 kaikista hankkeista. Sama keskiarvo oli myös pelkästään päätuottajien ja pelkästään osatuottajien antamissa arvosanoissa.

AVEK sai keskiarvon 3,1 kaikista hankkeista. Päätuottajat antoivat keskiarvon 2,9, osatuottajat keskiarvon 3,6.

Yleisradio sai keskiarvon 3,4. Päätuottajat antoivat keskiarvon 3,4. Osatuottajat antoivat keskiarvon 3,5.

Kahdessa hankkeessa osatuottaja antoi MTV3:lle arviona keskiarvon 3,5.

Neloskanava sai yhdestä hankkeesta arvosanan 5.

Muut rahoittajat saivat arvosanoja 3-5. Erikseen mainittiin sponsorit ja Ulkoministeriö positiivisina kokemuksina.

Tuottajat toivoivat rahoittajilta erilaista tukea tai lisäapua, lista on liitteessä 4. Yleisin toive oli neuvot kansainvälisten yhteistuotantosopimusten tekemisessä. Kontakteja ulkomaisiin tuotantoyhtiöihin toivottiin myös ja useat toivoivat enemmän rahoitusta. Muutamat tuottajat ilmaisivat kaivanneensa henkistä tukea.

3.5. Tuottajan yleisarvio hankkeestaan

Kaksi kolmasosaa kaikista tuottajista (11) näki yhteistuottamiskokemuksen vahvistavan intoa uusiin kansainvälisiin yhteistuotantoihin. Viidelle kokemus ei vaikuttanut innostukseen uusia yhteistuotantohankkeita kohtaan. Yksi tuottaja ilmoitti yhteistuotantokokemuksensa perusteella, ettei ikinä lähde uusiin kansainvälisiin yhteistuotantoihin.

3.5.1 HANKKEEN MIELEKKYYS

Kysymykseen "Koetko, että yhteistuotanto kaiken kaikkiaan kannatti?" pyydettiin vastausta arvoasteikolla 5= loistavasti, 1= surkeasti. Kaikista hankkeista tuottajien keskiarvo oli 4,1, mikä kertoo laajan enemmistön tyytyväisyydestä.

Tuottajat näkivät kansainvälisissä yhteistuotannoissa paljon positiivista (LIITE 6). Kysymykseen "Jos olisit saanut saman rahoituserän järjestettyä Suomesta, olisiko kansainvälinen yhteistuotanto silti mielestäsi kannattanut?" vastasi vain viisi tuottajaa kieltävästi. Myönteisesti suhtautuneiden tuottajien perusteluja olivat m.m. alati uuden oppiminen, globaalimman näkökulman saaminen, levityksellinen hyöty, imagohyöty, tukevamman rahoituksen mukanaan tuoma tuottajan riskin pieneneminen, henkilökontaktien avautuminen seuraavaa hanketta varten, aiheen soveltuvuus kansainvälisille markkinoille, julkisuusetu sekä useamman projektin paketoitumahdollisuus. Yksi tuottaja vastasi, että "rahoituksen hajauttaminen luo illuusion riippumattomuudesta".

3.5.2 KIINNOSTUS JATKOYHTEISTYÖHÖN

Kysymykseen ”Tekisitkö samojen ulkomaisten yhtiöiden kanssa uuden yhteistuotannon?” vastasi pääosa tuottajista myönteisesti. Viisi tuottajaa ilmoitti yhteistuotantokokemuksensa takia, että ei lähtisi samojen yhteistuottajien kanssa uuteen yhteistuotantoon.

Tyytymättömät tuottajat olivat aikoinaan lähteneet yhteistuotantohankkeeseen seuraavista syistä: kiinnostava aihe (2 kpl), kansainvälistymistavoitte (2 kpl), kiinnostavat tekijät (1 kpl), palvelus kolmannelle osapuolelle (1 kpl) ja liiketoiminnan pyörittäminen (1 kpl).

Yksi tyytymättömistä suomalaisista tuottajista oli päätuottaja, neljä osatuottajia. Tyytymättömyyttä aiheuttaneet yhteistuottajat olivat mm. Saksasta, Virosta ja Tanskasta. Päätuottajan tuotantobudjetti oli ollut kokonsa mukaan kalleimmassa kvartaalissa. Suomalaiset osatuottajat olivat olleet hankkeissa, joiden budjetit olivat välillä 300.000–1.300.000 euroa. Suomalainen rahoitusosuus oli tyytymättömällä päätuottajalla ollut yli 50%. Suomalaiset osatuottajat olivat järjestäneet tyytymättömyyttä aiheuttaneiden ulkomaisten päätuottajien hankkeisiin 5–20% rahoitusta.

Yhdelläkään osatuottajista ei ollut aiempaa kokemusta kyseisestä ulkomaisesta partnerista. He olivat päätyneet ko. yhteistuotantoon joko TV-kanavan, rahoittajan tai muun kolmannen osapuolen ehdotuksesta.

3.5.3 ONNISTUMISEN EDELLYTYKSET

Tuottajat luettelivat näkemyksiään edellytyksistä, jotka mahdollistivat tai olisivat mahdollistaneet heidän hankkeensa onnistumisen. Vastaukset on jaoteltavissa seuraaviin kokonaisuuksiin (Liite 5):

Tuottajaa koskevat

- Selkeä näkemys siitä, mitä tekee ja taito toteuttaa näkemyksensä
- Pitkä aiempi yhteistyö, yhteistyökumppanien rehellisyys, vakavaraisuus, hengenlahjat
- Kansainväliset suhteet
- Kunnianhimoinen päätuottaja, kokeneet partnerit, luottamus
- Hyvät, jatkuvat yhteistyösuhteet
- Entuudestaan tutut partnerit, ei turhaa ”puliveivaamista”, seurustelua
- Kumpikaan osapuoli ei saa odottaa liikoja.

- Ehdoton, tiukka ammattitaito, kyky selvitytyä ongelmista riidoista
- Tuottajakokoonpano, joka tottunut kokoamaan tällaisia projekteja
- Tuottaja hoiti hommansa, osatuottaja hankki levityksen
- Suora, luottamuksellinen ja avoin kontakti tuottajien välillä. Tarkat, etukäteen sovitut pelisäännöt. Hyvin laadittu, selkeä sopimus.
- Luottamus
- Suhteiden kehittäminen
- Molempien osapuolten tasavahva ammattitaito (puuttui toiselta)
- Kokenut päätuottaja, selkeä konsepti
- Ainakin minä halusin yhteistyön jatkuvan
- Joustavuus, tuotantoprosessin ja taiteellisten tavoitteiden tunteminen
- Joustavuus, ammattitaito

Rahoittajaa koskevat

- Joustava ja nopea päätöksentekokyky tv-ostajalta ja Suomen elokuväsäätiöstä

Ohjaajaa koskevat

- Ohjaajan aiempi näyttö (edelliset elokuvat)

Tuotantoa koskevat

- Ulkomaalaiset innostuivat aiheesta, joka ei Suomessa kiinnostanut
- Hyvä projekti
- Huolella valmisteltu, nopea projekti, jossa tuuria säissä
- Sivistyneitten ihmisten sivistynyt projekti
- Tuotanto oli hallinnassa
- Selkeä kuvio, tuottaja päättää
- Lisärahoitus ulkomailta

3.5.4 SUOMALAINEN PÄÄTUOTTAJA

(n = 28 hanketta)

Kysymykseen ”Koetko, että yhteistuotanto kaiken kaikkiaan kannatti?” vastasivat päätuottajat myönteisesti keskiarvolla 4,5 (asteikko 5=loistavasti, 1=surkeasti). Lähes 80% hankkeista (22 kpl) kannatti tuottajan näkemyksen mukaan loistavasti tai hyvin (arvosanat 5 ja 4), näistä 18 hankkeessa päätuottaja arvioi hankkeen kannattaneen loistavasti. Kukaan päätuottajista ei antanut arvosanaa 1 tai 2.

Yli 90%:ssa hankkeista tuottaja arvioi, että yhteistuotanto olisi kannattanut, vaikka saman rahoituserän olisi saanut Suomesta. Syitä on lueteltu liitteessä 6. Vain kolmessa hankkeessa päätuottaja koki, että yhteistuottaminen oli turhaa tai niin monimutkaista, että ei olisi kannattanut hankkia rahoitusta ulkomailta, jos saman summan olisi saanut Suomesta. Yhdessä näistä hankkeista tuottaja arvioi, että yli 125.000,- euroa olisi säästynyt tekemällä hanke kotimaisena, mutta että toisaalta ulkomaisen partnerin tuomalla imagohyödyllä oli merkitystä.

Suomalaiset päätuottajat ovat lähes poikkeuksetta valmiita tekemään (ja monet tekevät parhaillaankin) uuden yhteistuotannon samojen yhteistyöpartnereiden kanssa. Vain yhdessä tapauksessa tuottaja, joka oli entuudestaan tuntenut kummankin osatuottajan, ilmoitti varauksellisuutensa lähteä seuraavaan yhteistuotantoon toisen osatuottajan kanssa, vaikka toisen kanssa lähtisikin. Syynä oli se, että alun perin sovitut yhteistyöosuudet eivät olleet pitäneet paikkaansa tuotannon aikana. Tämä samainen päätuottaja näki, että mikäli projektin kokonaisrahoitus olisi saatu Suomesta, ei missään tapauksessa olisi kannattanut ryhtyä tähän monimutkaiseen rahoituksenhankintaan. Kahdessa muussakin hankkeessa päätuottajan mielestä yhteistuotanto ei olisi kannattanut, mikäli Suomesta olisi saatu tarvittava rahoitus. Näissä kolmessa tuotannossa oli seuraavia piirteitä:

- Elokuvien tuotantobudjetit olivat suomalaisten päätuotantojen joukossa kalleimmassa kolmanneksessa. Suomalainen rahoitusosuus kattoi suunnilleen puolet tuotantobudjetista.
- Ulkomainen panos tuli lähes kokonaan rahana.
- Suomalainen päätuottaja arvioi tuotantobudjetin nousseen yhteistuotannon takia 1-8 %.
- Tuottajat arvioivat hankkeen hidastuneen vuodesta pariin vuoteen kansainvälisen yhteistuotannon takia.
- Kaikissa kolmessa hankkeessa tuottaja näki ulkomaisesta kumppanista olleen hyötyä kansainvälisessä levityksessä.

- Nämä hankkeet olivat ainoat suomalaiset suuremman luokan budjetin päätuotannot, joissa yhteistuottajien levitystulojen tuotonjako-osuudet eivät perustuneet kunkin tuottajan rahoitusosuuteen. Syinä oli joko suomalaisen tuottajan itse järjestämä ulkomainen rahoitus ulkomaalaisen yhteistuottajan puolesta tai toisin päin, ulkomaisen osatuottajan ottaman suuremman riskin kompensoiminen mahdollisissa levitystulojen tuotonjako-osuuksissa.
- Tuottajan näkemyksen mukaan tekninen laatu parani kaikissa hankkeissa yhteistuotannon takia.
- Kahdessa hankkeessa oli ilmennyt kulttuurieroista tai hintatasoista johtuvia budjetointiongelmia tavanomaista runsaammin (arvosana 3, asteikko 1= ei merkitystä, 5 = todella vakavia).
- Yhdellä tuottajalla oli ollut ongelmia ulkomaisen rahoituksen saannin kanssa sovittuna ajankohtana. Tämä samainen tuottaja oli päätuottajien joukossa ainoa, joka ilmoitti varauksellisuutensa uuteen yhteistuotantoon kahdesta yhteistuotantopartnerista toisen kanssa. Hän näki kulttuurierojen ja henkilökemian osasyiksi hankaluuksiin, mutta saaneensa vaikeuksissaan tukea suomalaisilta rahoittajilta. Kaksi muuta tuottajaa ilmoitti saaneensa tahtonsa läpi hankkeessaan loistavasti ja kokivat sisällön parantuneen yhteistuotannon ansiosta.
- Yksi tuottaja ilmoitti kontaktin yhteistuottajiin syntyneen rahoittajan suosituksesta.

3.5.5 SUOMALAINEN OSATUOTTAJA

(n = 19 hanketta)

Kysymykseen ”Koetko, että yhteistuotanto kaiken kaikkiaan kannatti?” osatuottajien arvioiden keskiarvo oli 3,5 (asteikko 5=loistavasti, 1=surkeasti), mikä oli selkeästi alempi kuin päätuottajilla. Osatuottajat antoivat viidessä hankkeessa arvosanan 5. Kaksi osatuottajaa antoi arvosanan 1 ja kaksi antoi arvosanan 2.

Yli puolet (10 kpl) yhteistuotannoista oli tuottajan mukaan kannattavia kokemuksia (25% loistavasti, 25% hyvin). Neljäsosassa hankkeista tuottajan suhtautuminen oli neutraali, vajaa neljäsosa hankkeista (4 kpl) kannatti tuottajan mukaan joko surkeasti tai huonosti.

Vajaa neljäsosa yhteistuotannoista (4 kpl) oli sellaisia, että suomalainen osatuottaja ilmoitti, ettei tekisi uutta yhteistuotantoa saman/samojen yhteistuottajien kanssa. Muut suomalaiset osatuot-

tajat ilmoittivat voivansa tehdä tai tekevänsä parhaillaan samojen yhteistuottajien kanssa uutta yhteistyötä.

Niissä neljässä tuotannossa, joissa suomalainen osatuottaja ilmoitti, ettei tekisi saman partnerin kanssa uutta yhteistuotantoa, oli seuraavia piirteitä:

- Kukaan vastanneista ei ollut ollut yhteistuotannossa samojen partnereiden kanssa aiemmin.
- Aloite yhteistuotantoon tuli kolmannelta osapuolelta, joko TV-kanavalta, Suomen elokuvasäätiöstä tai muun kolmannen osapuolen kautta.
- Syitä mukaan lähtöön olivat kiinnostava aihe, kiinnostava toteutus, kansainvälistymistavoite, palvelus kolmannelle osapuolelle, liiketoiminnan pyörittäminen.
- Hankkeiden budjetit vaihtelivat 300.000 euron ja 1,3 milj. euron välillä. Suomalaisen rahoituksen osuus vaihteli näissä hankkeissa 5%–20%:n välillä.
- Kolmessa neljästä hankkeesta tuotonjako tehtiin suhteessa rahoitusosuuteen, neljännessä hankkeessa jakoperusta oli maantieteellinen.
- Kahdessa hankkeessa suomalainen osatuottaja ilmoitti olleen todella vakavia kulttuurieroista tai eri hintatasoista johtuvia budjetointiongelmia. Kahdessa hankkeessa eri kansalaisuuksien eritasoiset palkat tai eritasoinen kohtelu aiheuttivat kohtalaisesti tai runsaasti ongelmia.
- Yhdessä hankkeessa osatuottaja uskoi projektin nopeutuneen selvästi, toisessa hidastuneen vuoden verran kansainvälisen yhteistuotannon takia.
- Yhdessä hankkeessa suomalaisten osapuolien kanssa oli ongelmia ulkomaisen päätuottajan omien ongelmien takia.
- Yksi osatuottajista arvioi teoksen sisällön parantuneen merkittävästi yhteistuotannon ansiosta, yksi näki sisällön huonontuneen merkittävästi, kolmas vain huonontuneen ja neljäs ei nähnyt muutosta sisällössä.
- Yksi vastaajista arvioi teoksen teknisen laadun kärsineen merkittävästi, toinen arvioi sen parantuneen merkittävästi yhteistuotannosta, kaksi ei nähnyt muutosta.
- Kaksi ilmoitti olleensa pettyneitä vaikutusmahdollisuuksiinsa ja koki, ettei valta-asema vastannut Suomesta annettua rahoituspanosta.

- Osatuottajat näkivät seuraavia syitä ongelmiin: tuottaja ja filmi huonoja; hankkeessa ei vallinnut molempien osapuolten tasavahva ammattitaito; päätuottaja oli sama kuin ohjaaja, eli roolit menivät sekaisin.
- Kielivaikeudet aiheuttivat ongelmia kahdella tuottajalla (arvosanat 5=merkittävä syy ja 2= jonkin verran merkitystä). Kolmessa hankkeessa kulttuurierot, taiteelliset näkemyserot, tuotannolliset näkemyserot ja henkilökemia arvoitiin merkityksellisiksi (arvosanat 3-5).
- Yhdessä hankkeessa yksi suomalaisista rahoittajista oli antanut vaikeuksissa olevalle osatuottajalle tukea, yhdessä hankkeessa rahoittajan apu koettiin puutteelliseksi, muuten rahoittajien rooli koettiin neutraalina.
- Tuottaja ilmoitti kahdessa tapauksessa yhteistuotannon kannattaneen surkeasti, yhdessä välttävästi, yhdessä kohtalaisesti.

3.5.6 LISÄKOULUTUSTARVE

Puolet tuottajista (9) katsoi, että mikäli Suomessa olisi tarjottu merkittävästi enemmän koulutusta, tuottajan kokemukset selvityksen kohteena olleesta kansainvälisestä yhteistuotannosta olisivat olleet selvästi parempia. Kolmasosa (5) arvioi, että koulutuksella ei olisi ollut merkitystä (liite 3).

Lisäkoulutusta toivoivat niin kokeneet kuin ensimmäistä kertaa yhteistuotannossa olleet tuottajat. Vajaa puolet (7) toivoi kotimaassa lisää alan juridista koulutusta; sopimustekniikka ja termien tulkin- ta olivat toivomuslistalla. Kolmasosa tuottajista (5) toivoi talouteen liittyvää lisäkoulutusta; vakuutus-, completion bond- ja bridge financing-kysymykset olivat toivomuslistalla. Alan ulkomaista ammattisanastoa halusi hioa yksi tuottajista ja kaksi vastaajista halusi parantaa tietoaan kansainvälisten yhteistuotantojen järjestelystä. Yksi toivoi, että jo tehdyt yhteistuotannot käsiteltäisiin ja purettaisiin kotimaisten kollegojen kanssa case-study-hengessä.

3.6 POIMINTOJA PALAUTTEISTA RAHOITTAJILLE

Lisäksi tuottajilta pyydettiin palautetta eri instituuteille, jotka ovat osallistuneet heidän kansainvälisten hankkeidensa rahoittamiseen. Alla poimintoja tästä palautteesta. Kaikilla ei ollut kokemusta jokaisesta instituutista ja jotkut eivät halunneet kommentoida, vaikka heillä olisikin ollut tekemistä a.o. laitoksen tai osaston kanssa.

AVEK

(13 PALAUTETTA)

”AVEKin kansainvälistymistuki on tärkeä. Joustavia ja nopeita päätöksentekijöitä.”

Erityisesti kansainvälistymistukea ja koulutustukea kehuttiin, samoin kannustavaa asennetta. Eräs tuottaja toivoi pienten varojen kohdentamista professionaaliin markkinointiin: tuottajien matkoihin ja kunnollisten markkinointipakettien valmistamiseen, eikä niinkään ”taiteilijoiden viihteellisiin festarimatkoihin”. Toinen tuottaja koki, että ”AVEKin edustajat ovat joka festivaaleilla ulkomailla, samaan aikaan kun tekijöille ei riitä rahaa.” Kolmas tuottaja ihmetteli, miksi tekijöitä edustavassa AVEKissa on YLE TV1:lle annettu ohi muiden TV-kanavien niin merkittävä vaikutusmahdollisuus hallinnollisesti ja projektikohtaisesti. Yksi tuottaja toivoi koulutusmatka-apurahoihin voitavan sisällyttää myös päivärahat. Päätäjien oma kokemus ja/tai asiantuntemus kansainvälisissä asioissa askarrutti yhtä tuottajaa. Eräs tuottaja koki, että tuottajien kohtelu vaihtelee tuottajan taloudellisen menestyksen mukaan, jolloin hyvästä tuloksesta rangaistaan.

SUOMEN ELOKUVASÄÄTIÖN TUOTANTO-OSASTO

(14 PALAUTETTA)

”On aina auttanut ja opastanut, kun olen kysynyt”, kirjasi yksi tuottaja. Kehujen ohella kritiikkiä sai ennen kaikkea määrärahojen niukkuus ja joidenkin tuottajien kokema kotimaisten tuotantojen priorisoiminen kansainvälisten hankkeiden kustannuksella. Kotimaisen elokuvatuotannon perusrahoituksen niukkuus on yhden tuottajan mielestä johtanut siihen, että puhtaasti kotimarkkinoille tarkoitettuihin elokuviinkin kehoitetaan hakemaan rahoitusta ulkomailta, mikä aiheuttaa kummeksuntaa ulkomaalaisten silmissä.

Eräs tuottaja toivoi tukea tuottajien pyrkimyksiin huomioida kansainvälistymisprosessi ja tuotteen ulkomainen jakelu mm. markkinointibudjetissa, kun tuote tähtää suoraan kansainvälisille markkinoille. Yksi tuottaja muistutti, että vaikka Suomen elokuvasäätio tukee

suomalaista päätuottajaa, on jatkossakin tiedostettava, että Suomi ei aina voi olla saaja-osapuolena, vaan kotimaisten tuottajien osatuottantojakin on tuettava. Toisaalta, toinen tuottaja näki ongelmana elokuvasäätiön tuen suomalaisen osatuottajan panokseen (100.000 euroa) suuressa Hollywood-elokuvassa (40 milj. \$), jossa suomalaisen osatuottajan prosentuaalinen osuus on hänen näkemyksensä mukaan niin vaatimaton, että suomalaisella osatuottajalla ei ole mitään valtasemaa hankkeessa. Hän koki tukipolitiikan linjattomuudeksi sen, että suomalainen päätuottaja, joka hallitsee elokuvan oikeuksia, saa 2 milj. euron hankkeeseensa vain 400.000,- euroa elokuvasäätiöstä.

Toinen tuottaja toivoi, että SES pitäisi huolta siitä, että kansallinen rahoitus takaisi vallan säilymisen suomalaisella päätuottajalla. Eräs tuottaja näki toiminnan "virkamiesmäisenä" ja toivoi lisää henkilökunnan kiertoa. Yksi tuottaja koki, että YLE TV1:llä on liikaa vaikutusvaltaa Suomen elokuvasäätiössä, toinen koki elokuvasäätiön jakavan tukia samoille vakioasiakkaille.

SUOMEN ELOKUVASÄÄTIÖN KANSAINVÄLINEN OSASTO (12 PALAUTETTA)

"Myöntänyt tukea promomatskuun ja eri festareille ja auttanut muutoinkin paljon" oli yksi kehuista. Yksi vastaaja kehoitti tutkimaan enemmän uusia jakelumuotoja (DigiTV, verkot, DVD jne). Useat vastaajista valittivat varojen niukkuutta. "Virkamiesmäisyys ja henkilökunnan alhainen vaihtuvuus" sai risuja. Työnjaon mielekkyys, "ainoastaan festivaalipuolella toimiminen" askarrutti yhtä tuottajaa – hän peräänkuulutti jokinlaista kytkentää levitykseen ja markkinointiin.

Yleisempää turhaumaa aiheutti epätietoisuus kriteereistä, joiden mukaan eri elokuvat valitaan esitettäväksi eri festivaalien valitsijoille sekä marketteihin. Toimintaan perättiin avoimuutta. Referenssilista siitä, millä festivaaleilla tuottajan elokuva on esitetty ja mitkä ovat olleet reaktiot, oli myös toivomuslistalla. Pohjoismaisen yhteistyön takkuaminen on pistänyt yhden vastaajan silmään. Eräs vastaaja vierasti osaston omaksumaa imagoa, jonka hän koki vahingolliseksi nykyelokuvalle. Risuja sai erityisesti visuaalinen materiaali. Yksi vastaajista toivoi, että elokuvasäätiö voisi jakaa laajemmin matkustustukea, toinen koki, että elokuvasäätiön henkilökunnan sijasta tekijöiden pitäisi matkustaa festivaaleilla enemmän.

YLEISRADIO

(14 PALAUTETTA)

”Kiitos kannustuksesta ja konkreettisesta avusta” oli yksi positiivisista palautteista. Kiittäjät kokivat saaneensa kontakteja, kannustusta ja muuta avunantoa, yhteistuotanto-osasto mainittiin erikseen. Kritiikkiä sai Yleisradion maksamien hintojen suhde vaadittuihin oikeuksiin ja sisältömuutoksiin. YLEn panosta suomalaisen viennin edistämiseen ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden löytymiseen peräänkuulutettiin. Paneutumisen astetta valiteltiin, monimutkaiset rahoitusrakenteet ja kansainväliset tuotannot eivät herätä suurta kiinnostusta. TV2:sta kehuttiin ennakkoluulottomaksi ja ketteräksi.

MTV3

(3 PALAUTETTA)

”Hyvä, avoin ja vastaanottavainen suhtautuminen, ymmärtävät kaupallisten tuotantojen arvon”. Yhtiön sisäiset henkilösuhteet saivat kritiikkiä, samoin ”hömppähumppa”-kiinnostus.

NELONEN

(4 PALAUTETTA)

”Paras TV-kanava tällä hetkellä. Sopivan pieni organisaatio”. Linjan löytymistä peräänkuulutettiin, ailahtelevaisuutta ja ”hömppähumppa”-kiinnostusta kritisoitiin. Nelosta kritisoitiin työskentelystä valikoivasti vain muutaman tuotantoyhtiön kanssa.

OPETUSMINISTERIÖ (OPM)

(7 PALAUTETTA)

”Hyvä”. Risuja annettiin vesittyneen Sisältö Suomi -hankkeen takia. Poliittikkaa kritisoitiin konservatiiviseksi ja lyhytnäköiseksi. Kansainvälistymisyrittämissä koettiin satsausten menevän vääriin paikkoihin. Yksi tuottaja muistutti, että osatuotantojakin on tuettava, aina ei voi olla saava osapuoli. ”Lisää rahaa pöytään.”

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖ (KTM)

(2 PALAUTETTA)

Ruusuja sisältötuotantoprojektille, josta toivottiin OPM:lle esimerkiksi ”luutuneiden toimintatapojen” ja uuden median kansainvälistymisprosesseihin liittyvien asenteiden tuulettamisessa. Toivottiin lisää pilottiprojektirahoitusta kansainvälistymisprosesseihin, minkä nähtiin kehittävän ammattimaista toimintaa ja liiketoiminnallista kunnianhimoa.

”Tukenut pitkän elokuvan vientiponnistuksia, oiva apu alkuinvestointien osalta. Yhteistyömahdollisuudet vielä hyödyntämättä.”

**ULKOMINISTERIÖ/KEHITYSYHTEISTYÖOSASTO (UM/KYO)
JA KTM (1 PALAUTE)**

”Jos aihe miellyttää, yllättävän positiivisia ja rohkeita rahoittajia.”

MEDIADESK (2 PALAUTETTA)

”Ovat suorastaan aktiivisia ja miettivät, mitä kukin tarvitsisi”. ”Erittäin suuri merkitys”.

**MUITA RAHOITUKSEN HANKINTAAN VAIKUTTANEITA
TAHOJA**

If-Teollisuusvakuutus

”Tärkeä asema rahoituspaketin kasaamisessa.”

Eräs tuottaja peräänkuulutti sisältötuotannon ja osaamisen kansainvälisen viennin starttirahastoja rahoittamaan pilottivaihetta. Toinen valitteli tukipäättäjien vaihtuvuutta ja epävarmuutta kirjoittaa aiekirjeitä, joiden avulla kansainvälinen rahoituskierron helpottuisi. ”Ilman vahvaa kotimaista sitoutumista hanke ei ole uskottava ulkomailla”. Sitouduttuaan hankkeeseen rahoittajalaitoksen on tuettava hanketta, vaikka tuesta vastaava henkilö vaihtuisikin. Kritiikkiä sai myös tapa, jolla rahoituslaitosten edustajat (YLE TV1, SES, AVEK) keskustelevalle ja ”päättävät keskenään tuottajan hankkeesta ilman, että tuottajaa edes kutsutaan paikalle”. ”SES ei ole kiinnostunut työskentelystä MTV3:n kanssa, mikä antaa YLE:lle vääristyneen aseman”. YLE:n ja SES:n asennetta kritisoitiin kunnioituksen puutteesta tuottajaa kohtaan, ja erityisesti Eurimagesin byrokratiaa kritisoitiin ristiriitaiseksi.

4. YHTEENVETO JA POHDINTA

Selvitystä pyydettiin tuottajilta, joiden tuotanyhtiöt olivat saaneet vuodesta 1995 tukea joko AVEKista tai Suomen elokuvasäätiöstä (tai molemmista) vuoteen 2001 mennessä päättyneeseen kansainväliseen yhteistuotantonsa. 17 tuottajaa osallistui selvitykseen, 47 yhteistuotantoprojektin tiedot otettiin mukaan. Vastanneet olivat olleet näissä yhteistuotantoprojekteissa päätuottajia 28 hankkeessa, osatuottajia 19 hankkeessa. 14 tuottajaa jätti vastaamatta selvitykseen. Yli puolet vastaamatta jättäneiden tuottajien tuotantoyhtiöistä oli joko menneet konkurssiin, yhtiö oli velkasaneerauksessa tai yhtiöllä ei ollut enää toimintaa. Selvitykseen vastaamatta jättäneiden tuottajien kohdalla voi ainakin yhdessä tapauksessa olettaa tuottajan olevan keskimäärin tyytyväinen yhteistuotantoihinsa, sillä hän oli selvitysajanjaksolla saanut tukea AVEKista tai SES:stä 15 hankkeeseen. Konkurssiin menneet ja alaa vaihtaneet tuottajat eivät oletettavasti ole olleet tyytyväisiä kokemuksiinsa. Heillä olisi saattanut olla lisätietoa, mutta toisaalta palaute vastanneilta tuottajilta oli monipuolista ja kattavaa.

Selvitys ei sisällä hankkeita, jotka jossain vaiheessa ovat olleet kansainvälisiä, mutta esim. rahoituksenhankinnan epäonnistumisen takia ovat toteutuneet pelkästään kotimaisin varoin. Jatkotutkimuksia ajatellen olisi eduksi, jos kansainvälinen yhteistuotanto -käsite määriteltäisiin selkeästi ja yhtenäisesti suomalaisissa elokuvaa tukevissa laitoksissa. Rahoituslaitokset voisivat myös selkeämmin kirjata hankkeet, joihin on hankittu kansainvälistä rahoitusta. Tämän selvityksen tekohetkellä Suomen elokuvasäätiöllä ja AVEKilla oli eri kriteerit hankkeiden kirjaamisessa ja tuottajilla oli ristiriitaisia näkemyksiä termin *kansainvälinen yhteistuotanto* määritelmästä. Kansainvälisen yhteistuotannon voisi määritellä esim. kuten tässä selvityksessä on tehty, eli *tuotanto, jossa vähintään kahdesta eri maasta on yhteistuottajina tuotantoyhtiöitä, tai toisesta maasta on yhteistuotantosopimuksella tekevisiokanava*. Tämä määritelmä ei ota kantaa yhdessä tuottamisen asteeseen, jonka määrittelemisen olisi erittäin hankalaa.

Selvityksen kohteena oleva tutkimusaineisto oli varsin heterogeenistä. Vuodesta 1995 alkaen Suomen elokuvasäätiö ja AVEK ovat tukeneet varsin monenlaisia kansainvälisiksi yhteistuotannoiksi luokiteltuja hankkeita. Joukkoon sisältyy pitkiä draamaelokuvia, lyhytelokuvia, mediataidepainotteisia dokumentteja ja perinteisiä dokumenttielokuvia. Näissä hankkeissa suomalainen osapuoli on ollut joko päätuottajana tai osatuottajana. Monet päätuottajat ovat päätyneet kansainvälisiin yhteistuotantoihin pelkästään rahoituksen järjestymisen toivossa. Jotkut ovat olleet siinä asemassa, että ulkomainen osapuoli on vain toimittanut hankkeeseen rahoituksen, kun taas toiset päätuottajat ovat joutuneet hyväksymään taiteellisia kompromisseja yhteistuotannon takia. Suomalaisen osatuottajankin rooli on vaihdellut taloudellisen tuen antajasta voimakkaammin sisältöön vaikuttavaan rooliin. Tämän lisäksi jokainen hanke on ollut erilainen, kaikissa hankkeissa on ollut omat erityispiirteensä. Kannattaa myös huomioida, että vastanneiden joukossa on tuottajia, jotka ovat toimineet kansainvälisellä arenalla pitkään ja aineisto sisältää vain muutamia heidän kansainvälisesti rahoitetuista elokuvistaan.

Vastanneet tuottajat vaikuttivat pääasiassa tyytyväisiltä kokemuksiinsa. Ne, joilla oli ollut hankaluuksia, asennoituivat etupäässä siten, että he olivat oppineet paljon hankkeesta. Moni tuottaja esitti kritiikkiä ja parannusehdotuksia Suomessa vallitsevaan elokuvatukija rahoituskäytäntöön. Vastaukset antavat käsityksen, että enemmistö tuottajista on kokenut saaneensa asiallista tukea hankkeessaan ja haluaa ottaa uuden yhteistuotantohaasteen vastaan tulevaisuudessa.

Selvityksen mukaan monet yhteistuotantopartnerit löytyivät EAVEn tai muun kansainvälisen koulutuksen myötä syntyneiden kontaktien avulla. Tältä pohjalta tarkasteltuna AVEKin koulutusapurahan on osoittautunut onnistuneeksi tukimuodoksi. Lähes jokaisessa hankkeessa (44 kpl) suomalainen tuottaja ilmoitti voivansa tehdä tai tekevänsä yhteistyötä saman yhteistuotantopartnerin kanssa uudestaan.

Aiheen pyörittäminen kansainvälisellä arenalla antaa suomalaiselle päätuottajalle perspektiiviä omaan tekemiseen. Tuottaja joutuu ponnistelemaan markkinoilla, joissa kilpailu on kovempaa kuin Suomessa. Tämä edellyttää kunnianhimoista projektin valmistelua ja näkyy usein myös lopputuloksessa, elokuvan huolella hiotussa sisällössä. Yhdessäkään teoksessa ei suomalaisen päätuottajan mukaan sisältö kärsinyt yhteistuotannon takia, mikä on kiinnostavaa

usein toisteltua "europuddig"-kritiikkiä ajatellen. Monet päätuottajat näkivät elokuvan sisällön ja teknisen laadun parantuneen yhteistuotannon ansiosta. Sisältö hioutuu prosessissa ja käytettävissä oleva merkittävämpi rahoitus mahdollistaa teknisesti korkeatasoisempien vaihtoehtojen valinnan. Länsimaiset yhteistyöpartnerit ovat usein myös tottuneempia hyödyntämään teknisesti korkeatasoisempia ratkaisuja.

Joka toisessa kansainvälisessä yhteistuotantohankkeessa suomalainen päätuottaja koki valta-asemansa rahoitusosuutta suuremmaksi. Levitystulojen jakoperusteet suomalaisten ja ulkomaisten yhteistuottajien välillä eivät herättäneet kriittisiä kommentteja suomalaisissa tuottajissa. Lähes jokaisessa hankkeessa suomalainen päätuottaja oli tyytyväinen yhteistuottajavalintaansa.

Suomalainen päätuottaja näki lähes jokaisessa hankkeessa kansainvälisen yhteistuotannon mielekkääksi, vaikka olisi saanut saman rahoituksen Suomesta. Tyytymättömät päätuottajat olivat saaneet tarpeekseen hankkeen monimutkaisesta rakenteesta tai olivat itse joutuneet hankkimaan yhteistuottajankin rahoitusosuuden.

Tuottajien positiivisia näkemyksiä kansainvälisistä yhteistuotannoista olivat rahoituksen järjestymisen lisäksi mm. uuden oppiminen, globaalimman näkökulman saaminen, levityksellinen hyöty, henkilökontaktien avautuminen seuraavaa hanketta varten, julkisuusetu, imagohyöty, kansainvälisten tähtien saaminen elokuvaan sekä useamman projektin paketointimahdollisuus. Yksi tuottaja koki positiivisena rahoituksen hajauttamisen aiheuttaman illuusion riippumattomuudesta.

Yhteistuotantohankkeensa onnistumisen edellytyksinä tuottajat luettelivat ennen kaikkea kokemuksen ja ammattitaidon. Muita edellytyksiä olivat selkeä näkemys siitä mitä ollaan tekemässä, taito toteuttaa suunnitelma, tuotantorakenteen ja konseptin selkeys, kyky selviytyä ongelmista riidoitta, luottamus, rehellisyys, joustavuus ja kansainvälisyys. Pitkä aiempi yhteistyö, vakavaraisuus, hengenlahjat ja hyvä projekti mainittiin myös usein. Selkeä yhteistuotantosopimus ja etukäteen sovitut pelisäännöt sekä avoin kontakti sivistyneiden yhteistuottajien välillä lueteltiin niin ikään edellytyksenä hankkeen onnistumiselle. Yksi näkökulma onnistumiseen oli, että kukaan yhteistuottajaosapuoli ei saa odottaa liikoja yhteistuotannosta.

Tuottajat, jotka olivat rakentaneet toimivan kansainvälisen yhteistyöverkoston eivät kokeneet yhteistuotannon vievän heidän työaikaansa muutamia kuukausia kauempaa. Suurimmat kustannuserät, jotka nousivat yhteistuottamisen takia tuotantobudjetissa, olivat

käännöskulut sekä puhelin ja fax-kulut. Matkustus oli vähäisempää, koska osapuolet tunsivat toisensa entuudestaan. Pitkiin elokuvaan vaaditaan yhteistuotannoissa usein valmistumisvakuutus, eli Completion Bond, mikä osaltaan kasvatti tuotantobudjetin vakuutusmaksuja. Sopimuksissa käytettiin tuttujen osapuolien kanssa samoja pohjia, eli juridiikka ei tuonut merkittäviä lisäkuluja ja tuotonjako suoritettiin pääsääntöisesti samoin perustein kuin edellisissä hankkeissa. Tuottajat olivat tyytyväisiä yhteistuotannon aikaiseen valta-asemaansa sekä yhteistuotannon vaikutukseen teoksen taiteelliseen ja tekniseen laatuun. Näillä tuottajilla ei selvityksen mukaan esiintynyt merkittäviä yhteistuotannosta johtuvia ongelmia.

Selvitykseen sisältyneiden, vuosina 1995–2001 suomalaisten päätuottajien tuottamien kansainvälisten yhteistuotantojen budjettien yhteissummaan 16.7 milj. euroa saatiin 46% eli 7,7 milj. euroa rahoitusta ulkomailta. Yhteissumma sisälsi tuottajien arvion mukaan yhteensä 875.000,- euroa (5% tuotantobudjettien yhteissummasta) kustannusten kasvua, joka johtui kansainvälisestä yhteistuottamisesta.

Puolet päätuottajista ilmoitti yhteistuotantoprojektin ansiosta syntyneet lisälevitystulot. Ilmoitettujen lisätulojen yhteissumma oli 556.000,- euroa. Lisälevitystulonsa ilmoittaneiden lisätulojen yhteissumma oli yli 260.000,- euroa suurempi kuin arvioitu kansainvälisestä yhteistuottamisesta syntynyt tuotantobudjetin kasvu. On syytä olettaa, että ne päätuottajat, jotka eivät vastanneet kysymykseen lisälevitystuloista ansaitsivat ainakin sen verran, että yhteistuottamisesta seurannut budjetin kasvu 875.000,- katettiin ulkomaisten osatuottajien hankkimilla lisälevitystuloilla.

Suurimmat ongelmat ilmenivät hankkeissa, joissa suomalainen osapuoli oli osatuottajana. Todennäköisyys hankaluuksiin kasvoi, mikäli osapuolet eivät entuudestaan tunteneet toisiaan. Mikäli osatuottaja teki kansainvälisiä hankkeita vain harvakseltaan, ei syntyneistä suhteista ollut hyötyä seuraavassa hankkeessa. Henkilökemia, tuotannolliset ja taiteelliset näkemyserot, kulttuurierot ja kieliongelmat hankaloittivat yhteistyötä eniten. Muina syinä hankkeissa esiintyneisiin ongelmiin lueteltiin suomalaisen budjettikoon poikkeavuus ulkomaisista, vahva ulkomainen elokuvatyöntekijöiden ammattiliitto, suomalaisten alihankkijoiden nurkkakuntaisuus, tukijärjestelmien epäharmonia ja ristikkäiset säännökset sekä maksuaikojen eriaikaisuus, Eurimagesin byrokraattisuus ja hitaus, etäisyydet, hajanainen rahoituspohja ja pitkät neuvotteluaajat. Ulkomaisen partnerin tuotannollisesti heikompi ammattitaito vaikeutti osaltaan hankkeen läpivientiä. Mikäli ulkomainen päätuottaja ei hallitse vastuualuettaan,

joutuu suomalainen osatuottaja helposti kivireen vetäjäksi. Kriittikää sai myös ulkomaisen osapuolen kaksoisrooli päätuottaja-ohjaajana. Kansainvälisestä hankkeesta vastaaminen on vaativa tehtävä, työtä riittää niin ohjaajalle kuin päätuottajallekin. Suomalainen osatuottaja oli joutunut tilanteeseen, jossa ulkomainen päätuottaja-ohjaaja ei ollut kyennyt tuotannollisesti järkeviin päätöksiin, koska ohjaaja-rooli oli ollut voimakkaammin päällä.

Jotkut tuottajat näkivät, että tukirahojen niukkuus johtaa siihen, että tuotantoneuvojat ohjaavat tuottajia hakemaan kansainvälistä rahoitusta myös puhtaasti kotimaisiin hankkeisiin. Yksi tuottaja näki, että kansainvälisten yhteistuotantojen kohtelu on kotimaisia hankkeita huonompaa, koska samat ihmiset vastaavat kumpienkin tukien jakamisesta.

Suomalainen tuottaja oli tyytymättömin sellaisissa kansainvälisissä yhteistuotanto-hankkeissa, joissa suomalainen osapuoli oli ollut mukana kolmannen osapuolen aloitteesta tai toiveesta - "no good deed goes unpunished". Näissä hankkeissa suomalainen oli ollut osatuottajana ja turhautunut ulkomaisen, entuudestaan tunte mattoman päätuottajan kykyyn vastata tuotannosta. Osatuottajien tyytymättömyyteen vaikutti mm. vaikutusmahdollisuuden puute: he kokivat, että heidän mahdollisuutensa vaikuttaa teoksen laatuun oli vähäinen, mistä seurasi, että he eivät olleet tyytyväisiä lopputulokseen. Näitä yksittäisiä hankkeita oli selvityksessä lähes joka viides yhteistuotantohanke, jossa suomalainen oli ollut osatuottajana. Koska kansainväliset yhteistuotannot ovat vaativia ja energiaa vieviä projekteja, ei kolmannen osapuolen ehdotuksesta mukaan lähteminen riittäne motivoimaan tuottajaa käyttämään aikaansa hankkeeseen, jota ei aidosti koe kiinnostavaksi tai josta tuottaja ei koe saavansa mitään hyötyä.

Kolmansien osapuolien kannattaa suhtautua varovaisesti välittäjän rooliin. Tuottajat toivovat rahoittajilta yhteyksiä ulkomaille, mutta suomalaisten osatuottajien epäonnistuneimmissa hankkeissa juuri kolmannet osapuolet ovat olleet yhteydenmuodostajia. Toimiva henkilökemia on kaikissa tuotannoissa tärkeää, mutta kansainvälisissä yhteistuotannoissa se on oleellista. Tästä syystä suomalaisen tuottajan olisi luotettava omaan intuitioonsa. Jos jokin hankkeessa on selkeästi pielessä jo alkumetreillä, parasta unohtaa hanke heti.

Jotta karikoilta voitaisiin välttyä ja julkisia varoja kohdentaa entistä tehokkaammin onnistuneisiin hankkeisiin, kannattaisi kotimaassa järjestää niin kokeneiden kuin vähemmänkin kokeneiden tuottajien toivomaa kansainväliseen elokuvatuotantoon liittyvää koulutusta

(mm. kansainvälinen sopimustekniikka, vakuutusikäytännöt, rahoituslähteet, terminologia).

Monet tuottajat toivoivat rahoittajilta neuvoja sopimusten teossa. Toisaalta, rahoittajapuolella oli koettu, etteivät tuottajat olleet neuvoja usein kyselleet ja että tuottaja oli joskus ollut jopa haluton näyttämään sopimusluonnoksiaan. Koska Suomessa elokuva-alaan on erikoistunut vain pieni määrä ihmisiä, on tietynlainen epäluulo rahoittajien ja tuensaajien välillä ymmärrettävää. Tukia myöntävät määräaikaissa työsuhteessa olevat tuotantoneuvojat, jotka seuraavassa vaiheessa saattavat työskennellä itsenäisinä tuottajina tukea hakeneen tuottajan kilpailijana. Toisaalta, tuotantoneuvoja edustaa rahoittajaa, joka sijoittaa hankkeeseen riskirahaa. Tällöin on jopa perusteltua, että rahoittaja saa nähtäväkseen riittävän sopimuskokonaisuuden, jotta rahoittaja voi aidosti ottaa kantaa hankkeen riskeihin. Koska tuotantoneuvoja on työnsä puolesta kahlannut läpi lukemattoman määrän sopimuksia ja joutunut selvittämään lukuisia ongelmia kansainvälisissä yhteistuotannoissa, on tuotantoneuvojalla todennäköisesti myös kiinnostavaa kommentoitavaa yksittäisen tuottajan sopimuskokonaisuuden suhteen.

Kansainvälisten sopimusten laatiminen ja oikeuksista sopiminen on oma ammattialueensa. Tästä syystä varovainen rahoittaja antaa korkeintaan yleisellä tasolla olevia neuvoja ja varoituksia. Kansainvälisissä yhteistuotannoissa toimivat tuottajat maksavat tai ovat jossain vaiheessa maksaneet sopimuksistaan kansainväliseen elokuva-alaan erikoistuneille juristeille yleisen käytännön mukaan. Näitä juristeja on Suomessa valitettavan vähän. Monet suomalaiset tuottajat ovat käyttäneet ulkomaisia, alaan erikoistuneita juristeja.

Suomalaisten osatuottajien kokemaa hyötyä kansainvälisistä yhteistuotantohankkeista on usein ollut taloudellisen hyödyn sijasta lähinnä arvostelumenestys ja festivaalilevitys. Kertynyt kokemus on varmasti ollut myös positiivista etenkin niissä hankkeissa, joissa suomalainen osatuottaja on päässyt näkemään suuremman luokan kansainvälistä elokuvatuotantoa.

Koska kansainvälisesti elokuvahankkeita on paljon ja rahoitus on rajallista, suomalaisillekin tuottajille tarjotaan runsaasti yhteistuotantotilaisuuksia. Mikäli tuottajalla ei ole aitoa omaa kiinnostusta hankkeeseen tai hyötyä hankkeesta, eikä aihekaan vakuuta tuottajaa, kannattaa tarkasti miettiä motiiviaan hankkeeseen osallistumiseen. Ulkomaisen päätuottajan kanssa on syytä keskustella tuotannollisista ja taiteellisista näkemyksistä ajoissa. Suomalainen osatuottaja oli lähes joka toisessa hankkeessa kokenut merkityksellistä eroa ulkomaisen

päätuottajan ja omien taiteellisten näkemystensä välillä. Kulttuurierot ja kielivaikeudet eivät vähennä näistä näkemyseroista seuranneita hankaluuksia. Yhteistuotantoprojektin onnistumiselle on edellytyksenä selkeä, yhteinen näkemys siitä mitä ollaan tekemässä, miksi se tehdään ja miten se suunnitellaan toteutettavaksi. Avoin ja suora keskustelu kannattaa aloittaa jo hankkeen alkumetreillä.

Osatuottajana kansainvälisessä yhteistuotannossa saa hyvän käsityksen yhteistuotantokokonaisuudesta ilman, että joutuu kantamaan vastuun koko hankkeen onnistumisesta. Omaa myöhempää tuotantoa ajatellen osatuottajan roolissa ulkomaiseen hankkeeseen meneminen antaa kokemusta, suhteita ja näyttöö. Tämä edellyttää luonnollisesti, että ulkomainen päätuottaja on suomalaista tuottajaa kokeneempi.

Yhteistuotantohankkeissa, joissa osapuolet ymmärtävät kansainvälisen toiminnan periaatteet, eri osapuolet pyrkivät ottamaan huomioon yhteistuottajiensa kansalliset säädökset ja rakentavat mahdollisimman selkeän ja yksinkertaisen yhteistoimintamallin. Kokemattoman ulkomaisen päätuottajan kanssa samojen asioiden hoitoon ja selvittelyyn kuluu moninkertainen määrä aikaa. Vaikka suomalaisen tuottajan taloudellinen panos ei olisi merkittävä, edustaa menetetty työaika suomalaiselle yrittäjälle menetettyä ansiota. Ulkomaisen päätuottajan hankkeeseen käytetty aika on myös pois niiden hankkeiden kehittelystä, joita suomalainen haluaisi itse ajaa eteenpäin. Lähtiessään mukaan ulkomaisen päätuottajan hankkeeseen suomalainen tuottaja tekee valinnan, joka heikentää hänen mahdollisuuksiaan saada samanaikaisesti tukirahoitusta omiin hankkeisiinsa. Mikäli ulkomainen yhteistuottaja on niin kokematon, ettei näitä taustoja ymmärrä, ei hankkeeseen kannata lähteä ollenkaan mukaan. Ikävässä tapauksessa suomalaisen osatuottajan nimi kytketään huonoa mainetta saaneeseen hankkeeseen. Pahimmassa tapauksessa suomalainen osatuottaja vastaa taloudellisesti myös ulkomaisen yhteistuottajan ammattitaidottomuudesta, epärehellisyydestä tai epäonnistumisesta.

Kilpailu elokuvarahoituksesta on Euroopassa kovaa. Suomalaisen päätuottajan on syytä pohtia tarkkaan, onko hänen hankkeensa kansainväliselle areenalle tarkoitettu ja sopiva hanke. Päätuottajan on syytä jo varhain kysyä itseltään "mitä aion tehdä, miten teen sen ja miksi" ennen kuin kuluttaa massiivisesti aikaa ja rahaa kansainvälisen rahoituksen metsästyksessä.

Ulkomaisten partnereiden maineesta heidän kotimaassaan on hyvä ottaa selvää. Meillä saattaa olla Suomessa varsin virheellinen käsitys ulkomaalaisen maineesta ja mahdollisuuksista hankkia rahoitusta omassa kotimaassaan.

Tuottajien kannattaa järjestää kattavat vakuutukset hankkeelle. Osa-tuotannon tapauksessa on syytä edellyttää, että päätuottaja on hankkinut kunnan vakuutukset. Kulttuurieroista johtuviin ongelmiin ei koskaan voine varautua liikaa, yhteistuotantoon pitäisi lähteä joustavalla ja rakentavalla asenteella, mutta myös yhteistuotannosta aiheutuvia riskejä minimoiden. Avoimien ja suorien keskustelujen päätteeksi on syytä laatia selkeä, yksityiskohtainen sopimus. Tuotannon aikana tapahtuvat sopimuksen suulliset muutokset kannattaa vahvistaa edes sähköpostilla. Jos jokin alkaa mennä pieleen, ihmisen muisti on valikoiva.

Rahoittajilta voisi toivoa enemmän neuvoja ja tukea ensikertalaisille sekä tuottajille, joiden hanke törmää hankaluuksiin. Kokeneimmatkin tuottajat joutuvat ongelmallisten tilanteiden eteen. Silloin on kaikkien edun mukaista, että tuottaja saa tukea suomalaisilta rahoittajilta ja että hanke etenee. Tuottajan puurtaminen on yksinäistä työtä. Kaikki positiiviset kommentit ovat tervetulleita.

Erityisesti ensikertalaisten olisi suotavaa hankkia runsaasti tietoa. Heidän kannattaisi olla yhteydessä suomalaisiin tuottajiin, joilla jo on kansainvälisistä yhteistuotannoista kokemusta, jotta toistuvilta virheiltilta voitaisiin välttyä. Ensikertalaisen kannattaa varautua myös siihen, että hanke vie monin verroin enemmän aikaa kuin tuottaja osaa kuvitellakaan. Vailla kunnollista omarahoitusosuutta ja ilman kotimaista näyttöä aikaa kuluu vielä monin verroin enemmän. Ensikertalaisella on helposti kiusaus lähteä toteuttamaan hanketta, vaikka koko rahoitus ei olisi vielä koossa. Hankkeen käynnistämisen puolesta löytyy monta argumenttia. On kuitenkin muistettava, että viimeinen euro hankkeen rahoituksessa maksaa aina eniten. Jos tuottaja on heikossa neuvotteluasemassa, näkyy se neuvottelutuloksissa, puuttuvan rahoituksen hinnassa ja ehdoissa. Tehokkainta olisi hankkia ensin kokemusta jonkun kokeneemman tuottajan alaisena ja vasta sitten ottaa vastuu omasta kansainvälisestä tuotannosta.

Kansainvälisellä areenalla toimii melko pieni joukko elokuva-alan vaikuttajia. Sana kiirii nopeasti. Kerran menetetty maine on vaikea korjata. Toisin päin, maine hyvin hoidetusta yhteistuotannosta leviää elokuva-alalla myös nopeasti. Hyvämaineisen tuottajan kanssa halutaan tehdä myös tulevaisuudessa yhteistuotantoja.

Suomen elokuvasaatiö ja AVEK voisivat pohtia, olisiko jonkinlaisesta mentor-järjestelmästä käyttöä elokuva-alalla. Alan kannalta voisi olla hyvä, jos ensikertalaiset voisivat saada neuvoja kokeneelta tuottajalta, joka puolestaan saisi jonkinlaisen taloudellisen kompensaaion käyttämästään työajasta sekä mahdollisesti maininnan elokuvan krediiteissä.

Kansainvälisten yhteistuotantojen läpivieminen päätuottajana tai yhteistuotantoihin osallistuminen osatuottajana on vaatinut selvitykseen sisällytettyjen hankkeiden tietojen perusteella suomalaisilta sekä sinnikkyyttä että pitkäjänteisyyttä. Parhaiten ovat menestyneet tuottajat, joilla on takana systemaattinen suhteiden rakentaminen ja monia yhteistuotantoja. Heille on muodostunut vakituiset kansainväliset yhteistyösuhteet ja samojen partnereiden kanssa on tehty useampia yhteistuotantoja. Julkisten varojen kohdentaminen pitkäjänteiseen ja oma-aloitteiseen suhteiden luomiseen on useassa tapauksessa osoittautunut onnistuneeksi strategiaksi.

5. LOPUKSI

Parhaimmillaan kansainvälinen yhteistuotanto mahdollistaa rahoituksen järjestymisen ja elokuvan valmistumisen suomalaisen päätuottajan elokuvahankkeessa. Suurimmassa osassa hankkeista ulkomainen osatuottaja tuo perusrahoituksen ohella lisäarvoa levitykseen, vajaassa puolessa hankkeista teoksen sisältö jopa paranee, kolmasosassa hankkeista tekninen laatukin paranee. Joka toisessa kansainvälisessä yhteistuotantohankkeessa suomalainen päätuottaja kokee valtamansa rahoitusosuutta suuremmaksi. Levitystulojen jakautuminen suomalaisten ja ulkomaisten yhteistuottajien välillä ei tämän selvityksen perusteella anna aiheutta huoleen. Ennuste yhteistuotannon onnistumiseen on hyvä, kun suomalainen on päätuottajana: suomalainen tuottaja on pääsääntöisesti tyytyväinen. 98%:ssa tapauksista tuottaja oli tyytyväinen yhteistuottajavalintaansa, 93 %:ssa tapauksista päätuottaja näki kansainvälisen yhteistuottamisen hyödylliseksi, vaikka sama rahamäärä olisi ollut saatavissa Suomesta.

Sekä kokeneet, että ensimmäisen kansainvälisen yhteistuotantohankkeensa tehneet tuottajat toivoivat lisäkoulutusta Suomessa. Eriyisesti kaivattiin lisäopetusta elokuva-alaa koskevan kansainvälisen juridiikan saralla. Rahoittajien kannattaakin suunnitella alan tuottajille räätälöityä jatkokoulutusta.

Hankkeet, joissa kolmas osapuoli on toiminut aloitteen tekijänä, aiheuttavat todennäköisimmin turhautumista suomalaisessa osapuolella. Koska kansainväliset yhteistuotannot ovat vaativia ja energiaa vieviä projekteja, ei kolmannen osapuolen ehdotuksesta mukaan lähteminen riittäne motivoimaan tuottajaa käyttämään aikaansa hankkeeseen, jota ei aidosti koe kiinnostavaksi tai josta tuottaja ei koe saavansa todellista hyötyä.

Yhteistuotantojen määrään nähden merkittävää turhautumista aiheuttaneiden kansainvälisten tuotantojen lukumäärä oli kuitenkin pieni. Ulkomaisiin päätuotantoihin (budjettien yhteissumma 17,5 milj. euroa) lähti Suomesta 8%, eli yhteensä 1,4 milj. euroa. Tästä summasta 0,5 milj. euroa (37%) lähti hankkeisiin, jotka olivat aiheuttaneet suomalaisessa osatuottajassa merkittävää turhaumaa. Kun nämä lu-

vut suhteutetaan suomalaisiin päätuotantoihin ulkomailta saatuun rahoitukseen (7,7 milj. euroa), on todettava, että etujen ja haittojen hyötysuhde on Suomelle edullinen.

Kansainvälisen yhteistuotannon toteuttaminen on suomalaiselle päätuottajalle jatkokoulutusta kovimmalla tasolla. Tuottajan on opittava miten hanke kannattaa paketoida ja miten se esitellään kansainvälisellä areenalla, jotta se herättää kiinnostusta. Hankkeen esittely ja ulkomaalaisille esiintyminenkin vaatii omaa osaamista. Mikäli suomalaiset päätuottajat onnistuvat jatkossakin säilyttämään omaleimaisuutensa kansainvälisillä markkinoilla, vaikuttavat suomalaisten kansainvälistymismahdollisuudet rohkaiseviltä.

Kiitokset

Suomalaisen elokuva-alan kehitys edellyttää yhteisiä ponnisteluja. Lukuisat tuottajat näkivät vaivaa uhraamalla aikaansa tähän selvitykseen. Tästä suurkiitos kaikille vastanneille sekä haastatelluille. Kiitos myös AVEK:lle ja Suomen elokuväsäätölle, jotka pyrkivät kehittämään suomalaista elokuva-alaa käynnistämällä muun muassa tämän selvitystyön.

Liite 1.

SELVITYS KÄSITTÄÄ PROJEKTIKOHTAISET VASTAUKSET SEURAAVILTA TUOTTAJILTA

Jouko Aaltonen, Illume Oy
Liisa Akimoff, Production House Oy
Jörn Donner, Jörn Donner Productions Oy
Marikki Hakola, Kroma Productions Oy
Jarkko Hentula, Talent House
Tero Kaukomaa, Blind Spot Pictures Oy
Aki Kaurismäki, Sputnik Oy
Erkki Kivi, Storyfilmi Oy
Timo T. Lahtinen, Smile Entertainment Oy
Arto Lehkamo, Mainstream Pictures Oy
Virke Lehtinen, Filmiryhmä Oy
Pekka Lehto, Kinofinlandia Oy
Pamela Mandart, Mandart Entertainment Oy
Ilkka Matila, MRP Matila Röhr Productions Oy
Kristiina Pervilä, Millenniumfilm Oy
Hannu Tuomainen, Cinemaker Oy
Mikael Wahlforss, Epidem-Zot Oy

SELVITYKSEN SUUNNITTELUA VARTEN HAASTATELTIIN SEURAAVIA HENKILÖITÄ

Erkki Astala
Pamela Mandart
Claes Olsson
Kristiina Pervilä
Juha Samola
Hannu Tuomainen
Mikael Wahlforss

Liite 2.

KARIKOT, KUPLAT JA MENESTYSTARINAT KANSAINVÄLISISSÄ YHTEISTUOTANNOISSA

- eli missä tapauksessa kansainvälisestä yhteistuotannosta on hyötyä, missä tapauksessa haittaa projektille

1. OSA: YLEISKYSYMYKSET ALUSSA

SIVU 1

1. Tuotantoyhtiösi perustamisvuosi?
2. Vakituisen henkilökunnan määrä?
3. Monessako yhteistuotannossa yhtiösi on ollut mukana vuoden 1995 alusta alkaen? ("yhteistuotanto" = tuotanto, jossa (osa)tuottajina tuotantoyhtiöitä tai yhteistuotantosopimuksella televisiokanava vähintään kahdesta maasta)
4. Monessako tapauksessa yhtiösi on ollut yhteistuotannoissa:
  - i. päätuottaja
  - ii. yhteistuottaja
5. Onko sinulle muodostunut vakiintuneita kansainvälisiä yhteistuotantosuhteita?
  - i. Jos on, miten?
  - ii. Kuinka monessa hankkeessa olet ollut vakiintuneiden yhteistuotantosuhteiden kautta mukana?

SIVU 2

6. Oletko osallistunut alan ulkomaiseen koulutukseen, jos olet kuinka monta kertaa kuhunkin?
  - i. Media Business School
  - ii. EAVE
  - iii. Eurodoc
  - iv. Cartoon
  - v. Muut:
7. Entä kotimaiseen? Arvioi viime vuosien osallistumisesi asteikolla 5 - 1
(5 = aina kun on ollut mahdollista, 1= en koskaan)

8. Oletko osallistunut kansainvälisiin marketteihin vuodesta 1995 alkaen
- i. yli kaksi kertaa vuodessa
  - ii. 1–2 kertaa vuodessa
  - iii. harvemmin kuin kerran vuodessa
  - iv. en koskaan

2.OSA: PROJEKTI KERRALLAAN VASTATTAVAT KYSYMYKSET

(kopioi kutakin projektiasi varten erikseen seuraavat 8 sivua)

PROJEKTIN NIMI TAI KEKSIMÄSI PROJEKTIKOODI:
SIVU 1/8

ROOLISI JA MOTIIVISI

1. Yhtiösi asema tuotannossa
  - a. päätuottaja
  - b. osatuottaja

2. Jos olit päätuottaja, miksi hait ulkomaista osatuottajaa (ympyröi kaikki relevantit kohdat)?
  - a. rahoitusvajeen kattamiseksi
  - b. teknistä ratkaisua ei ollut saatavilla Suomessa
  - c. erikoisammattitaitoa ei ollut saatavilla Suomessa
  - d. kuvauspaikkavalinnat ulkomailla
  - e. muu taiteellinen syy
  - f. suomalainen rahoittaja kehotti
  - g. hankkeen toteutumisen nopeutuminen
  - h. muu syy, mikä?

3. Jos olit päätuottaja, montako osatuottajista valitsit
  - a. vanhan kokemuksen perusteella
  - b. montako osatuottajaa oli uusia kontakteja?

SIVU 2/8

4. Millä kriteereillä, miten valitsit osatuottajat, jotka olivat uusia kontakteja:
5. Jos olit osatuottaja
  - a. olitko ollut saman/samojen partnereiden kanssa yhteistuotannossa aiemmin?
  - b. Jos olit ensimmäistä kertaa kyseisten partnereiden kanssa yhteistuotannossa,
    - i. miten kontakti syntyi?
    - ii. miksi juuri sinut valittiin?
  - c. Miksi menit mukaan, valitse relevantit motiivit ?
    - i. Kiinnostava aihe, toteutus
    - ii. Kiinnostavat tekijät
    - iii. Kansainvälistymistavoite
    - iv. (Vasta)palvelus
    - v. Kahden hankkeen paketoiminen
    - vi. Busineksen pyörittäminen (lisätienistit)
    - vii. Muu

SIVU 3/8

RAHOITUS

Seuraavassa on rahoitusjärjestelyihin liittyviä kysymyksiä, joita käytetään ainoastaan keskiarvoja ja suhdelukuja laskettaessa, paperit tuhotaan selvitystyön päätyttyä.

6. Tuotannon toteutuneet kokonaiskustannukset?
7. Suomalaisen rahoituksen (SES, AVEK, TV-yhtiö, tuotanto yhtiö, ym) osuus (%) yhteistuotannon kokonaisbudjetista?
8. Muiden maiden suhteelliset rahoitusosuudet (maa; %)?
9. Perustuivatko sopimuksen mukaiset levitystulojen yms. tuotonjako-osuudet rahoitusosuuksiin?
Jos ei, miksi?
10. Muista maista saatu panos:
  - a. rahan osuus?
  - b. tuotantopalvelun osuus?
  - c. muu?

SIVU 4/8

11. Jos olit osatuottaja, miten suomalainen panos jakautui:
  - a. rahallisen panoksen osuus?
  - b. tuotantopalvelun osuus?
  - c. muu?

12. Paljonko arvioit markoissa suorien kustannusten kasvaneen yhteensä kansainvälisen yhteistuotannon takia (juridiset kulut, käännöskulut, matkakulut, kirjanpitokulut, tilintarkastuskulut, puhelin + faksi-kulut, ...)?

13. Miten arvioit eri osa-alueiden osuudet kasvusta (karkea %-luku, kokonaiskasvu markoissa = 100 %):
  - a. taiteellinen/visuaalinen esittelymateriaali
  - b. juridiikka
  - c. käännökset
  - d. matkustus
  - e. kirjanpito ja tilintarkastukset
  - f. puhelin- ja fax-kulut
  - g. vakuutus (sis. completion bondin)
  - h. korkeampi käsikirjoituspalkkio
  - i. korkeammat näyttelijä-, työryhmä- tai postproduction palkkiot
  - j. hallinnollinen henkilökunta
  - k. muut kulut

SIVU 5/8

14. Paljonko arvioit työaikasi kasvaneen täysissä miestyöpäivissä yhteistuotannon takia (eli se yhteenlaskettu osuus työajastasi, mikä kului yhteistuotannon parissa) ?
  - a. joitain viikkoja
  - b. joitain kuukausia
  - c. yli puoli vuotta

BUDJETOINNISSA

15. Oliko yhteistuotannon budjetointiin liittyviä (esim. kulttuurieroista tai eri hintatasoista johtuvia) budjetointi ongelmia? Jos oli, millaisia? Arvioi kukin asteikolla 5 - 1 (5=todella vakavia, 1= ei merkitystä)

KUVAUKSISSA

16. Aiheuttivatko eri kansalaisuuksien eritasoiset palkat tai eritasoinen kohtelu tuotannon aikana ongelmia?
Jos kyllä, millaisia ja miten hankaliksi arvioit ne? Arvioi asteikolla 5 - 1 (5=todella vakavia, 1= ei merkitystä)

AIKATAULUTUS

17. Paljonko arvioit projektin viivästyneen/nopeutuneen kansainvälisen yhteistuotannon takia vs jos tuotanto olisi kyetty rahoittamaan kokonaan Suomesta käsin ja tehty täysin suomalaisittain?
- projekti nopeutui selvästi
  - projektin aikataulu pysyi suunnilleen samana kuin puhtaasti suomalaisessa tuotannossa
  - projekti hidastui vuoden verran
  - projekti hidastui pari vuotta
  - projekti hidastui yli kaksi vuotta

SIVU 6/8

18. Päätuottajana:
Oliko ulkomaisen rahan/palvelujen saannin ajoituksen kanssa ongelmia, saiko sovitut summat sovittuina ajankohtina?
19. Osatuottajana:
- Pystyitkö itse pitämään sovitut maksuaikataulut omasta puolestasi?
  - Pitivätkö sovitut suomalaisten palveluusuus-sopimukset, vai tuliko niihin muutoksia? Millaisia?
  - Jouduitko suomalaisten osapuolien kanssa vaikeuksiin ulkomaisen päätuottajan omien ongelmien takia? Minkälaisiin? Arvioi vakavuus asteikolla 5 - 1 (5=merkittävästi, 1= en lainkaan)

TAVOITTEIDEN ONNISTUMINEN

20. Oliko yhteistuottajasta hyötyä levityksessä? Paljonko arvioit hyötyneesi yhteistuottajan hankkimista lisälevitystuloista? Arvioi asteikolla 5 - 1 (5=oleellista lisälevitystä, jota en olisi itse saanut hankituksi, 3= yhteistuottajalla ei vaikutusta levitystuloihin, 1=menetin merkittävästi levitystuloja yhteistuottajan takia)
- Mitä lisälevitystulot tai arvioimasi menetykset merkitsevät markoissa?
  - Entä prosenteissa tuotantobudjetista?
21. Miten arvioit teoksen sisällön hyötyneen/kärsineen yhteistuotannosta? Arvioi asteikolla 5 - 1 (5= parani merkittävästi, 3= ei vaikutusta, 1=sisältö kärsi merkittävästi)

SIVU 7/8

22. Miten arvioit teoksen teknisen laadun hyötyneen/kärsineen yhteistuotannosta? Arvioi asteikolla 5 - 1 (5= parani merkittävästi, 3= ei vaikutusta, 1=tekninen laatu kärsi merkittävästi)
23. Miten suhteutat valta-asemasi yhteistuottajana Suomesta saamaasi rahoituspanokseen? Arvioi asteikolla 5 - 1 (5=sain tahtoni läpi hienosti, 3= valta-asema vastasi panostani, 1=olen pettynyt vaikutusmahdollisuuksiini)
24. Onnistumisen edellytykset olivat mielestäsi:
25. Syyt yhteistuotannon aiheuttamiin ongelmiin: Arvioi kukin vaihtoehto asteikolla 5:n ja 1:n välillä (5=merkittävä syy, 1= ei merkitystä):
- kielivaikeudet
  - kulttuurierot
  - taiteelliset näkemyserot
  - tuotannolliset näkemyserot
  - henkilökemiat
  - muu, mikä?

26. Miten arvioit suomalaisten rahoittajien roolin hankkeessasi: saiko mielestäsi tarpeeksi neuvoja, apua, tukea? Arvioi asteikolla 5 - 1 (5=loistavasti tukea, 3= ei merkitystä, 1=surkeasti, matto vedettiin alta)
- SESstä?
  - AVEKsta?
  - YLEstä?
  - MTV3sta?
  - Neloselta?
  - Muulta rahoittajataholta?
27. Jos olisit kaivannut rahoittajilta lisäapua tai tukea, millaista?

YLEISARVIONI HANKKEESTA:

28. Koetko, että yhteistuotanto kaiken kaikkiaan kannatti? Arvioi yleisarvosana asteikolla 5 - 1 (5=loistavasti, 1=surkeasti)
29. Jos olisit saanut saman rahoituserän järjestettyä Suomesta, olisiko kansainvälinen yhteistuotanto silti mielestäsi kannattanut? Perustele.
30. Tekisitkö saman/samojen ulkomaisen/ulkomaisten yhtiön/ yhtiöiden kanssa uuden yhteistuotannon?

3. OSA: YLEISKYSYMYKSET LOPUSSA

- Innostuksesi uusiin kansainvälisiin yhteistuotantoihin? Arvioi asteikolla 5 - 1 (5=hihat ylös ja töihin, 3= yhteistuotantokokemuksellani ei ole vaikutusta innostukseeni uusiin hankkeisiin, 1= en ikinä)
- Näetkö, että kokemuksesi yhteistuotannosta olisi ollut oleellisesti parempi, mikäli tuottajille olisi tarjottu selkeästi enemmän koulutusta Suomessa?

3. Jos kyllä, minkälaista lisäkoulutusta kaipaavat:
- a. juridista
  - b. taloudellista
  - c. kieliopintoja (alan ammattisanasto)
  - d. kansainvälisten tuotantojen järjestelyyn liittyvää koulutusta
  - e. muuta
4. Omien kokemustesi perusteella: milloin kansainvälinen yhteistuotanto kannattaa ja miksi?

SIVU 2/2

5. Miten näet alla olevien tahojen edistäneen kansainvälistymispyrkimyksiäsi? Anonyymit ruususi ja risusi:
- a. AVEK:iin
  - b. SES:iin tuotanto-osastolle
  - c. SES:iin kansainväliselle osastolle
  - d. YLE:en
  - e. MTV3:een
  - f. Neloselle
  - g. Opetusministeriöön
  - h. Muulle yhteistuotantoihin vaikuttavalle osapuolelle

Liite 3.

NÄETKÖ, ETTÄ KOKEMUKSESI YHTEISTUOTANNOSTA
OLISI OLLUT OLEELLISESTI PAREMPI, MIKÄLI TUOTTAJILLE
OLISI TARJOTTU SELKEÄSTI ENEMMÄN KOULUTUSTA
SUOMESSA?

(OSA 3, KYSYMYKSIÄ 2)

- kyllä
- ehkä, täsmäiskuja
- todennäköisesti, jos ois tarjottu ja jos ois osallistunu
- kyllä
- suomalaiset ok, muilla parantamista
- ehkä
- -
- en tiedä
- ilman muuta; kansainväliset yhteistuotannot ovat kyllä korkeamman matematiikan jatko-oppimäärä. Toisaalta kyllä tiedän että EAVE-koulutuksen merkittävin anti on asenne-puolella, enkä usko että vastaavaa tieto-taito-asenne -pakettia voisi saada suomalaisin voimin
- en itseni kohdalla, muutoin kyllä, luulen.
- Kyllä
- En usko
- AVEK on tukenut hienosti kv-koulutusta
- Kyllä
- Tuskinpa, olenhan itsekin kouluttaja
- ei
- ei. Lisäkoulutus on turhaa, jos rahoitusmahdollisuudet pysyvät ennallaan.

Liite 4.

JOS OLISIT KAIVANNUT RAHOITTAJILTA LISÄAPUA TAI TUKEA, MILLAISTA? (OSA 2, KYSYMYS 27)

- Ulkomaisen yhteistyön statuksen tuntemus
- Tuotannon vaikeuksien selvittäminen yhteinen etu, ei pakoonjuoksu, syyllistäminen
- Tukea, kontakteja muihin yhteistuottajiin
- Rahoitusta realistisella tasolla, kyseessä jättiprojektin pilotti
- Nämä ihmiset, jotka matkustavat ja edustavat erilaisissa kokouksissa voisivat avata kontakteja
- Neuvoja sopimusten teossa, liikeidean kehittämisessä, myöhemmän levityksen ennakoinnissa
- Neuvoja kulttuuristen erojen aiheuttamien ongelmien minimoinniksi tuotantoputkessa
- Neuvoja kansainvälisten yhteistuotantosopimusten tekemiseen
- Laajempaa tietotaitoa itse käytännön tuottamisesta
- Kaipasin tukea, tapahtui onnettomuus, lisärahoituksesta ei suostuttu neuvottelemaan, vakuutuskorvausten viipyminen johti likviditeettikriisiin
- Juridiset neuvot
- Joku ehkä olisi voinut sanoa "hyvä juttu, hyvin hoidettu homma"
- En kaivannut
- Ei
- Sopimusten vääntämisessä juridinen apu ei olisi tehnyt pahaa.
- Neuvoja kansainvälisten yhteistuotantosopimusten tekemisessä
- Neuvoja kansainvälisten yhteistuotantosopimusten tekemiseen
- Lisää rahaa
- Lisää rahoitusta
- Kun SES toimii aloitteen tekijänä, täytyisi sen toimia tukijana loppuun saakka
- Kaikki hyvin
- Ei aavistustakaan
- Edes yhden soiton vahvistamaan yhteyksiä ulkomaille

Liite 5.

ONNISTUMISEN EDELLYTYKSET OLIVAT MIELESTÄSI? (OSA 2, KYSYMYS 24)

- Ulkomaalaiset innostuivat aiheesta, joka ei Suomessa kiinnostanut
- Tuotanto oli hallinnassa
- Selkeä näkemys mitä tekee ja taito toteuttaa se
- Selkeä kuvio, tuottaja päättää
- Pitkä aiempi yhteistyö.
Yleisesti: yhteistyökumppanien rehellisyys, vakavaraisuus ja hengenlahjat.
- Ohjaajan edelliset elokuvat
- Lisärahoitus ulkomailta
- Kyllä
- Kansainväliset suhteet
- Kunnianhimoinen, hyvä päätuottaja; kokeneet partnerit, jotka osaavat pelisäännöt, tuntevat välineen ja luottavat päätuottajaan
- Joustava ja nopea päätöksentekokyky tv-ostajalta ja SESstä
- Hyvät, jatkuvat yhteistyösuhteet
- Hyvät
- Hyvä projekti
- Huolella valmisteltu, nopea projekti, jossa vielä tuuria säitten suhteen
- eos
- Entuudestaan tutut partnerit, ei turhaa puliveivaamista, seurustelua
- Ei saa liikoa odotella kumpikaan osapuoli
- Ehdoton, tiukka ammattitaito, kyky selvitytyä ongelmista riidoitta
- Tuottajakokoonpano, joka oli tottunut kokoamaan tällaisia projekteja
- Tuottaja ja filmi huonoja
- Tuottaja hoiti hommansa, osatuottaja hankki levityksen
- Tuottaja hoiti hommansa
- Suora, luottamuksellinen ja avoin kontakti tuottajien välillä. Tarkat, etukäteen sovitut pelisäännöt. Hyvin laadittu, selkeä kirjallinen sopimus.

- Suhteiden kehittäminen
- Sivistyneitten ihmisten sivistynyt projekti
- Molempien osapuolten tasavahva ammattitaito (puuttui toiselta)
- Luottamus
- Kokenut päätuottaja, selkeä konsepti
- Kohtuulliset
- Joustavuus, tuotantoprosessin + taiteell tavoitt tunteminen
- Joustavuus, ammattitaito
- Hyvä projekti
- Ainakin minä halusin yhteistyön jatkuvan

Liite 6.

PERUSTELE, MIKSI YHTEISTUOTANTO OLISI KANNATTANUT, VAIKKA OLISIT SAANUT SAMAN RAHOITUSERÄN JÄRJESTETTYÄ SUOMESTA?

(OSA 2, KYSYMYKSIÄ 29)

- Olisi kannattanut, levitys ja jatkosuhteet tärkeät
- Levityksen kannalta tärkeä
- Julkisuusmielessä kannatti
- Kv-näkökulma vahvasti esillä, ja aihe maailmanlaajuisesti kiinnostava ja levityskelpoinen
- Kv-näkökulma niin vahvasti esillä, ja aihe kulttuurisesti merkittävä ja mielenkiintoinen
- Olisi, sillä tässä oli kv-näkökulma niin vahvasti esillä, ja pohjalla oli globaali ympäristökysymys ja rotujen tasa-arvo
- Tukevampi rahoitus, oman riskin pienentäminen
- Ainoa tapa viedä suomalaista elokuvaa maailman tv-jakeluun on tehdä elokuva englanniksi
- Rahoituksen hajauttaminen luo illuusion riippumattomuudesta
- On aina jotain opittavaa, jos vaan haluaa oppia.
- Levitysmahdollisuuksien vuoksi ja tulevien projektien suunnittelun ja odotusten vuoksi
- Levityksen kannalta
- Levityksen, maineen kannalta
- Myyntiosaajan mukanaolo
- Nyt avautuneet henkilökontaktit ovat kultaakin kalliimpia kun lähdet tekemään seuraavaa hanketta, joka on suurempi yhteistuotanto
- Aina jotain opittavaa
- Aiheensa puolesta teosta ei olisi voinut toteuttaa muuten kuin kansainvälisenä tuotantona.
- Siitä saatiin erittäin hyvää oppia, sekä kv-tuotantojen immateriaalioikeuksia yhtiömme hallintaan.
- Hypoteettinen kysymys, koska ao. rahamäärän saaminen tälle projektille ei olisi mahdollista.

- "Turha" työ bulvaanirakennelman suhteen olisi jäänyt pois ja 750000 fim olisi voitu sijoittaa kankaalle. Toisaalta myyntiyhtiöt ja korkea budjetti ja mielenkiintoinen monirahoituspaketti nostivat merkittävästi hankkeen imagoa, jota suomalainen rahoituspaketti ei itsessään voi saada. Partneri on signaali.
- Ei missään tapauksessa! Paljon monimutkaisempi.

Liite 7.

ONKO SINULLE MUODOSTUNUT VAKIINTUNEITA KANSAINVÄLISIÄ YHTEISTUOTANTOSUHTEITA? (OSA 1 KYSYMYS 5)

- On. Yhteistyö on jatkunut onnistuneiden hankkeiden myötä
- On. Tutustumista festivaaleilla, firmaamme on myös suositeltu rahoittajien ja kollegojen toimesta, lisäksi firman toinen tuottaja on käynyt EAVE-koulutusohjelman, jota kautta on tullut paljon kontakteja
- Jos on yhden tehnyt päätuottajana kahden muun tuottajan kanssa; toisen kanssa tuskin teen koskaan, toisen kanssa hyvinkin mahdollisesti. Mutta ei voi sanoa että ois niin vakiintunut
- Kyllä. Elokuvani myötä tutustuin tanskalaiseen elokuvamaailmaan ja ovet avautuivat. Oikeastaan jo ennen, sillä pääsin käsiksellä workshoppiin, joka myös oli Tanskassa.
- On, aikaisempia yhteistuotantoja
- Ei ole
- On. Omia elokuvia myymällä
- On. Lähinnä vanhojen henk.koht. suhteiden perusteella.
- On. Henkilökohtaisten kontaktien kautta ja niiden laajentuessa taas uusia henkilökohtaisia kontakteja
- On, eräänlainen verkosto, joka on hyödyllinen myös informaation ja kokemusten jakamisessa. Vaikka emme olekaan jatkuvassa kanssa-käymisessä, tiedän henkilöt joille voi tarvittaessa soittaa. Mutta huom! läheskään kaikki projektit, pikemminkin minimaalinen murto-osa, eivät sovellu yhteistuotanto-kuvioihin.
- On
- Ei
- On, yhteistuotannon kautta
- Kyllä. EAVEsta, projektin yhteydessä, levitysten yhteydessä, festivaalien yhteydessä.
- On, partnerit Espanjassa, Ranskassa ja Venäjällä.
- ei

Liite 8.

OMIEN KOKEMUSTESI PERUSTEELLA:
MILLOIN KANSAINVÄLINEN YHTEISTUOTANTO
KANNATTAA JA MIKSI?
(OSA 3, KYSYMYS 4)

Kun itse jää voitolle, eikä kukaan muukaan häviä.

Päätuottajana yleensä aina, paremmat levitysmahdollisuudet, henkilökontaktit ym.

- Jos projekti soveltuu
- Jos rahaa puuttuu
- Jos halutaan jatkossakin rahaa
- Jos halutaan että elokuvat esitetään
- Jos halutaan oppia tulevaisuutta ajatellen

Animaatiotuotannoissa melkein pakko saada kansainvälistä rahaa.

Case by case. Jos tarviit rahaa ja et sitä muuten saa. Niin kyllähän se kannattaa vaikeuksista huolimatta. Eka kokemus oli hirvittävä, mutta edelleen haussa uusia, koska uskon kuitenkin siihen että tuli opittua aika paljon...

Ei ainakaan silloin, jos päätuottaja on yhtä kuin ohjaaja (kyseisessä hankkeessa päätuottaja oli lisäksi kokematon)

Kun molemmat osapuolet ovat aidosti kiinnostuneita hankkeesta, pelkkä taloudellinen intressi ei tahdo riittää, ainakaan suht. pienimuotoisessa dokumenttituotannossa. Yhteistuotanto aiheuttaa paljon lisätöitä, joita ei voi oikein realistisesti budjetoida leffaan – tarkoitus on kuitenkin tehdä elokuvia eikä pyörittää hallintoa. Meillä yksi pyrkimys oli kansainvälistyä, ja tämä toteutui aika hyvin. Firman nimi on tullut hitusen tunnetummaksi, olemme saaneet uusia kontakteja jne.

Kaksi linjaa, jotka parhaassa, ja itse asiassa ainoassa mielekkäässä tavassa yhdistyvät: tietysti lisärahoituksen hankinta

(siten että nettorahoitus oikeasti kasvaa, eivätkä yhteistuo-
tannon lisäkulut syö lisärahoitusta) Tai syy on projektin
image: yhteistyökumppanien tai rahoituslähteiden kombi-
naatio joko nostaa tai laskee projektin kiinnostavuusarvoa
markkinoillaan (joita on useita; kaupallinen, art house,
Tv jne) – ja tähän tietysti voi lisätä myös kumppaneiden
kontaktit ja tieto-aidon jotka voivat hyödyntää myyntiä
tai auttaa järjestämään Top Financing tai casting, eli voivat
näin olla huomattavasti enemmän kuin nettokäteinen.
Kannattavuutta voi myös tarkastella markkinasuuntau-
tumisen kannalta; kuten mainitsin, äärimmäisen harvalla
projektilla on kantokykyä kansainvälisillä markkinoilla.
Siksi on myös tärkeää oppia realistisesti arvioimaan paljon-
ko panostaa aikaa, työtä, energiaa ja rahaa.
Iloinen asia on, että Eurimages on lähtenyt tiputtamaan
byrokraatiaansa, ja kaksi osatuottajaa riittää. Täytyy muistaa
että itsenäisillä tuottajilla ei ole rahaa, raha on levittäjillä ja
myyjillä – tai sitten toisaalta rahastoilla.

Riippuu ihan hankkeesta ja se on tuottajan tärkeimpiä am-
mattitaitoja osata nähdä tämä asia ja toimia sen mukaan, ei
ole yksiselitteistä vastausta.

- silloin kun kyseessä on oikeasti kansainvälinen sisältö
- silloin kun tuote ja sen sisältö suunnataan alusta saakka
kansainvälisille kohdeyleisöille ja lokalisointikysymykset eri
maiden yleisöille on alusta saakka mukana suunnittelussa
- silloin kun tuotantobudjetti viittaa selkeästi terveeseen
liiketoimintaan ja taloudelliseen tulokseen
- silloin kun tuotteesta on mahdollista tehdä muitakin kan-
sainvälisesti levitettäviä tuotteita kuin alkuperäisen tuotteen
formaatti (monimedia)
- silloin kun saadaan tarpeeksi etukäteistietoa potentiaalisen
yhteistyökumppanin luotettavuudesta
- silloin kun on mahdollista panostaa etukäteis-
tutkimukseen, kuten markkinatutkimus
- silloin kun on käytettävissä tavalla tai toisella kunnollinen
kv-markkinointibudjetti (muutakin kuin pari festarireissua)

Suurin ongelmamme liittyen kansainvälistymisen pyrkimyks-
siimme on, että alkuvaiheeseen, jolloin kontakti syntyy ja sitä

pitäisi kehittää, ei löydy pienemmistä yhtiöistä taloudellisia resursseja. Tätä pilotointia ja kontaktin vakavaa kehityspyrkimystä tulisi tukea rahallisesti. Sitten kun hanke lähtee käyntiin, voi edellyttää jo että yhtiön idea kantaa siten, että talouskin sujuu. Missä ovat suomalaisen sisältötuotannon ja osaamisen kansainvälisen viennin starttirahastot?

Jos tuotannon voi valita itse, hallita sisällöllisesti, taiteellisesti ja raha-asioissa pysyy sopu.

Silloin kun on kyseessä aito yhteistuotanto (sisällöllisten, tuotannollisten tai rahoitussyiden vuoksi) ja osapuolilla on todellinen intressi olla mukana (muunkin kuin vaihtokauppojen vuoksi). Se, että osapuolet tuntevat toisensa sekä se että osapuolilla on kokemusta, auttaa merkittävästi.

Jos hankkeella on selkeitä menestymisen mahdollisuuksia kaikissa yhteistuotantomaissa.

Kun aihe on a) riittävän eksoottinen tai b) riittävän yleistajuinen

Kv-rahoituksesta tullut kansallisen rahoituksen peruselementti

Kun halutaan avata levityskanavia tulevia tuotantoja varten eli työnnetään pilotteja maailmalle, niin tulee nimet tutuiksi. Esim. Venäjällä saatava paikallinen apu on lähes korvaamaton sikäläisen byrokratian taltuttamisessa ja asiantuntijaavun saamisessa. Eikä viidakossa pärjää ilman masai-miehiä.

Silloin kun molemmat osapuolet hyötyvät sekä taiteellisesti että taloudellisesti.

Ei koskaan. Tulee vain huonompia ja kalliimpia elokuvia. Rahathan voi aina ottaa vastaan, jos mitään vaatimuksia ei aseteta.

Kun sekä tuottajat että elokuva hyötyvät.

Liite 9.

SANASTO

Kansainvälinen yhteistuotantohanke

Tuotanto, jossa (yhteis)tuottajina tuotantoyhtiötä tai yhteistuotantosopimuksella tekevisiokanava vähintään kahdesta eri maasta.

Päätuottaja

Tuottaja ja tuotantoyhtiö, jotka kantavat viime kädessä vastuun elokuvahankkeen toteutumisesta. Yleensä päätuottaja on hankkeen aloituksen tekijä ja on järjestänyt suurimman rahoitusosuuden, sekä hallitsee pääosaa hankkeen immateriaalioikeuksista.

Osatuottaja

Tuottaja ja tuotantoyhtiö, jotka osallistuvat päätuottajan lanseeraaman idean rahoituksen hankintaan ja saavat kompensationsa osuuden tuotoista ja oikeuksista.

Tuotantobudjetti

Elokuvan valmistumisen edellyttämät kustannukset kootaan tuotantobudjettiin. Budjetti sisältää niin ennakkovalmistelu-, tuotanto-, jälkityö- kuin markkinointivaiheen kuluja.

Completion bond

Länsimaissa yleinen vakuutus, jolla levittäjät ja rahoittajat turvaavat elokuvan valmistumisen sovittuun päivään mennessä sovitun budjetin ja sisällön puitteissa. Suomessa harvinaisempi.

Bridge financing

Lyhytaikainen, tilapäinen rahoitusjärjestely pitkäaikaista tai keskipitkän ajan rahoitusta järjesteltäessä.

Suomen elokuvasäätiö

Suomen elokuvasäätiö on itsenäinen säätiö, joka kuuluu Opetusministeriön kulttuuripolitiikan toimialan ohjaukseen. Säätiön tukitoimintaa ohjaavat laki ja asetus elokuvataiteen edistämisestä. Säätiö saa varansa suurimmaksi osaksi valtion talousarviossa Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista elokuvataiteen edistämiseen osoitetusta määrärahasta. Säätiö myöntää elokuvan tuotantotukea, esitys- ja levitystoiminnan tukea sekä kansainvälisen toiminnan tukea. Opetusministeriön kanssa tehdyn sopimuksen mukaan säätiö myöntää tukea myös valtakunnallisesti merkittävillä kansainvälisillä elokuvafestivaaleilla Suomessa. Säätiö vastaa keskeisesti suomalaisen elokuvan kulttuuriviennistä. www.ses.fi

AVEK (Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus)

Tekijänoikeuskorvauksien varassa toimiva, Kopiosto r.y.:n osana toimiva organisaatio, joka jakaa tukea kotimaisiin lyhytelokuva-, dokumentti-, mediataide- ja multimediahankkeisiin sekä rahoittaa mm. tekijöiden jatkokoulutusta ja kansainvälistymistä. www.kopiosto.fi/avek

Eurimages

Euroopan neuvoston alainen rahasto, joka tukee eurooppalaisia elokuvayhteistuotantohankkeita. www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Eurimages/

Pohjoismainen elokuva- ja televisiorahasto

Pohjoismaisen neuvoston alainen rahasto, joka rahoittaa pohjoismaisia elokuvahankkeita. www.nfff.net

Media

EU:n alainen ohjelma, joka tukee elokuva-alan koulutusta, eurooppalaisten elokuvien ennakkovalmistelua, markkinointia ja levitystä. http://europa.eu.int/comm/avpolicy/media/index_en.html